

**TÜRKİYE’DE ESKİ BATI TARİHÇİLİĞİNİN SORUNLARI ÜZERİNE
DEĞERLENDİRMELER
CONSIDERATIONS ON THE PROBLEMS OF ANCIENT WESTERN
HISTIOGRAPHY IN TURKEY**

Muzaffer DEMİR

Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü
Prof. Dr., Muğla Sıtkı Koçman University, Faculty of Letters, Department of History

dmuzaffer@mu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-7270-2317

Hayriye SARIKAYA

Doktora Öğrencisi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
Ph.D. Candidate, Muğla Sıtkı Koçman University, Institute of Social Sciences

hayriye.sarikaya@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-9622-9966

OANNES

Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi – International Journal of Ancient History
1/2, Eylül - September 2019 Samsun
E-ISSN: 2667-7059 (Online)
www.oannesjournal.com

Makale Türü-Article Type : Araştırma Makalesi-Research Article
Geliş Tarihi-Received Date : 26.02.2019
Kabul Tarihi-Accepted Date : 28.06.2019
Sayfa-Pages : 177 – 200

doi : <http://dx.doi.org/10.33469/oannes.12>

This article was checked by Viper or **plagium™**

Atf – Citation: DEMİR, Muzaffer - SARIKAYA, Hayriye, “Türkiye’de Eski Batı Tarihçiliğinin Sorunları Üzerine Değerlendirmeler, *OANNES – Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 1/2, Eylül / September 2019, ss. 177 – 200.

OANNES
Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Ancient History
1/2, Eylül - September 2019
177 – 200
Makale Türü: Araştırma Makalesi

TÜRKİYE’DE ESKİ BATI TARİHÇİLİĞİNİN SORUNLARI ÜZERİNE DEĞERLENDİRMELER *CONSIDERATIONS ON THE PROBLEMS OF ANCIENT WESTERN HISTIOGRAPHY IN TURKEY*

Muzaffer DEMİR / Hayriye SARIKAYA

Öz

Bu çalışmada Türkiye’de Eski Batı tarihçiliğinin son on yıldaki gelişimi ile var olan mevcut durumun incelenmesi amacıyla öncelikle üniversitelerdeki akademik personel ve onların çalışma alanları ele alınmıştır. Aynı zamanda Eskiçağ Tarihi ile ortak çalışma zeminine sahip olan Arkeoloji, Epigrafi ve Klasik Filoloji alanlarındaki çalışmalar da taranarak, bu çalışmaların yöntemleri ve yoğunlaştıkları konular bakımından Eskiçağ bilimine paralellikleri olup olmadığı araştırılmıştır. Öte yandan Türkiye’de yayınlanan süreli yayınlarda Eski Batı tarihi alanına ait makalelerin kendisine ne kadar yer bulabildiği de incelenmiştir. Ayrıca yerli ve yabancılar tarafından kurulan enstitüler ve bunların faaliyetleri üzerinde durularak yürütülen çalışmaların niteliği ve gelişimi izlenmiştir. Bununla birlikte üniversitelerimizde hazırlanmış olan Yüksek Lisans ve Doktora tezleri de araştırılarak Eski Batı Tarihi içindeki çalışma alanlarının seviyesi ve tutarlılığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda, Eski Batı tarihinin gelişmesi için ülkemizde yapılan çalışmaların yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Özellikle de Eski Batı tarihi alanında araştırma konularımızı kapsayan belli kalitede akademik bir derginin yayınlanması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Abstract

In this study, in order to investigate the development of the ancient western historiography in Turkey in the last decade, first of all the number of academicians and their research fields within this relevant area has been taken into consideration. At the same time, the studies in the disciplines of archeology, epigraphy and classical philology have been set forward in order to find their common grounds with the discipline of ancient western history in terms of their methods and major subjects. On the other hand, the intensity of the publication of articles covering the ancient western history within the relevant periodicals in Turkey has been researched. Moreover, the level and the coherence of the research fields within the discipline of ancient western history in Turkey have been determined by analyzing the thesis of master and doctorate in this field. It has been concluded that the works as regard to the development of ancient western historiography are not sufficient enough. In particular, the publication of a periodical of a certain quality in this field is urgently necessitated.

Anahtar Kelimeler: Eski Batı Tarihi, **Keywords:** Ancient Western History,

Eskiçağ Tarihi, Epigrafi, Klasik Filoloji.

Ancient History, Epigraphy, Classical Philology.

Giriş

Eski Batı Tarihi, Eski Yunan ve Roma medeniyetleri üzerine yoğunlaşan bir disiplindir. Eski Batı çalışmalarını da içine alan Eskiçağ Tarihi’ne destek veren disiplinler arasında Klasik Filoloji, Epigrafi ve Arkeoloji önemli yer tutmaktadır. Buna rağmen ülkemizde bu disiplinlerin her birinde çalışma yapmakta olan akademisyenlerin kendi kabuklarına çekildikleri ve kendi disiplinleri dışında yapılan çalışmalara ilgisiz kaldıkları görülmektedir. Oysaki ortak çalışma sahasına sahip olan bu disiplinlerin işbirlikçi, disiplinler arası bir çalışma yöntemi uygulayarak var olan sorunların üzerinden birlikte gelmeyi amaçladıkları bir çalışma sistemi izlenmesi bilim adına kötü gidişatın değiştirilmesi için oldukça önemlidir. Unutmayalım ki disiplinler arası akademik paylaşım ortamının oluşturulması günceli takip ederek ve birbirini tamamlayarak yapılan çalışmaların niteliğini artırmaktadır. Bu açıdan herkes kabuğuna çekilmek yerine taşın altına eline koymalı ve uluslararası düzeyde özgün makalelerin yayınlanabilmesi amacıyla gerekli adımlar atılmalıdır. Bu adımlardan ilkinin ise Sencer Şahin’in de üzerinde ehemmiyetle durduğu Orta Öğretim seviyesinde Eski Yunanca ve Latince derslerinin verilmeye başlaması, üniversitelerde var olan akademisyen eksikliğini giderebilmek amacıyla yurtdışından akademisyen getirilmesi ve nitelikli elemanlar yetiştirilmesi oluşturmaktadır. Aksi halde verilen eğitimin her gün içi boşalacak ve kadroları meşgul eden çalışanların memurdan farkı kalmayacaktır. Bu memur zihniyetli insanların özgün ve bilime hizmet edici konularda çalışmalar yapması mümkün olmadığından alanda yapılan çalışmalar birbirinin tekrarı olma niteliğinden öteye gidemeyecektir. Oysa Türkiye’de Eski Batı tarihçiliği oldukça önem arz eden ve gelişmesi için ehemmiyetle üzerinde durulması gereken bir disiplindir. Buna rağmen bizim, üzerinde yaşadığımız toprakların kültürünü yabancı bilim adamlarının yaptığı çalışmalardan öğreniyor ve kendimiz bu alanla ilgili nitelikli çalışmalar yapamıyor olmamız, üzerinde yaşadığımız toprakların kültürel mirasına sahip çıkamamamız, bu toprağın kültürü ile ortak paydada bütünleşen bir kültür oluşturamamamız anlaşılabilir bir durum değildir. Üzerinde yaşadığımız toprakları bir yurt olarak görebilmemiz için öncelikle onun kültürel mirasına sahip çıkmamız ve bu mirası kendi benliğimizde eriterek yeni bir sentezle bütünleştirmemiz ve kendimize mal etmemiz gerekmektedir.¹

Şahin’in de vurguladığı gibi Eski Anadolu Uygarlıkları kültürleri mozağının sentezlerinden hareket ederek kendi özgünlüğümüzü ortaya koyan ve bunu bütün insanlığın kabul ettiği ortak miras haline dönüştürebilecek

* Bu makalede verilen yayın sayıları ve buna bağlı değerlendirmeler değişkenlik gösterebilir.

¹ Şahin, 1995: 203-214; 2014; XIX-XXVIII; Yılmaz - Kurul, 2015: VII-XXV; Yılmaz - Kurul, 2016: VII-VIII; Yıldırım, 1996: 33; Çiftçi, 2010: 4.

bir çabanın ortaya konulabilmesi ülkemiz imajına evrensel bir saygınlık kazandırılması açısından oldukça önemlidir. Anadolu toprakları göç eden kavimlerin bir geçiş bölgesi olduğundan dünya üzerinde belki de en çok uygarlığın kurulduğu, yıkıldığı bir coğrafyadır. Ülkeler yıkılır, ancak insanlar kalıcıdır; zaman içinde kaynaşır ve ders almamız gereken önemli miraslar bırakırlar. Ülkemiz toprakları içindeki bu mirasta Eski Yunan ve Roma medeniyetlerinin de önemli payı bulunmaktadır. Eski Yunan kültürünün Anadolu üzerindeki serüveni MÖ II. binyılların başından itibaren Girit/Minos ve Miken Uygarlıklarının Batı ve Güney Anadolu kıyılarıyla etkileşimleriyle başlamaktadır. MÖ XIII. yy.’ın ikinci yarısında gerçekleştiği düşünülen Miken/Aka-Troia savaşlarından sonra Dorların istilası sonucu Anadolu’ya Yunanistan anakarasından göçler başlamış, bu göç hareketleri Anadolu’nun sahilleri boyunca Troas, Aiolis, Ionia, Karia, Lykia, Pamphylia ve hatta Kilikia bölgelerine kadar yayılmıştır. Özellikle Ionia ve Aiolis’de kurulan metropol kentleri MÖ 750’li yıllardan itibaren öne çıkarak Karadeniz ve Akdeniz’in kuzey sahilleri boyunca kolonilerin kurulmasına öncülük etmişlerdir. *Polis* adı verilen bu kent devletlerinin Batı Anadolu’da Lydia ve Phrygia gibi merkezi devletlerle ve sonrasında Lydialıları yıkan Perslerle ve diğer yerel Anadolu kültürleriyle etkileşimleri ve kaynaşmaları kayda değerdir. Büyük İskender’in Anadolu’da Pers egemenliğine son vermesinden ve onun ölümünden sonra Anadolu’da ortaya çıkan Pergamon, Bithynia, Pontos, Kappadokia, Kommogene, Galatia ve Armenia gibi Hellenistik dönem krallıkları Anadolu’nun Yunan-Pers-Yerli unsurlarını bir mozaik haline getiren devlet ve kültür yapısına sahip olagelmışlerdir. Daha sonra Roma’nın MÖ 133 tarihinde Pergamon Krallığı’nı miras olarak devralması ve “Asia” eyaletini kurarak Anadolu topraklarında başlattığı yüzyıllarca süren egemenlik sürecinde de bu kültürel etkileşim, değişim ve dönüşümlerin devam ettiğine şahit olmaktayız. Dolayısıyla Anadolu topraklarının siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel olarak derin tarihi analizlerini yapabilmemiz açısından bu eski kültürlerin akademik olarak daha fazla çalışılması gerekmektedir. Bu çalışmalar ilgili kültürlerin kuruluş ve yıkılışlarının sebepleri, uygarlığa olan katkıları, kurumsal anlamda kültürel devamlılığı ve birlikteliği öne çıkaran unsurları üzerine yoğunlaşmalı ve meselelere güncel bakış açıları getirilmelidir. Bu bağlamda ülkemizde Eski Batı Tarihi çalışmalarına destek verilmesi gerekmektedir. Bu sayede ülkemizin Batı ile olan güncel ilişkilerini ortak akla ve zemine oturtacak barışçıl ve huzurlu bir anlayışın geliştirilebileceği kanaatindeyiz. Özellikle ülkemizin Avrupa Birliği’ne katılma isteklerinin ivme kazanmasında ve sonuca ulaşmasında bunun etkisi büyük olacaktır.

Bu kapsamda ülkemizde Eski Batı Tarihi alanında çalışmaların yoğunlaştırılmasına metodolojik açıdan rehberlik edecek olan Bülent İplikçioğlu’nun eserine özellikle değinmek gerekmektedir. İplikçioğlu yazmış olduğu *Eski Batı Tarihi I* adlı eserinde alanla ilgili çalışılması gereken konular seçilirken nelere dikkat edileceğine, araştırmaların nasıl yapılması gerektiğine değinerek alanda çalışacak olan araştırmacılara yol göstermektedir. Bunun yanında Eski Batı Tarihi ile ilgili eser veren antik dönem yazarlarının hayatlarını, onların kaleme aldıkları eserleri ve bu eserlerle ilgili oluşturulmuş modern literatürü değerlendirerek oluşturduğu kitabı alanla ilgili çalışma

yapacak kişiler açısından başvuru eseri olma niteliği taşımaktadır.² Bu eserin yanı sıra Türkiye’de Eskiçağ tarihçiliğinin sorunları üzerine bazı tez çalışmaları da yapılmış olup yazılan tezlerde genel olarak dil eksikliği ve İnka, Aztek, Maya, Hint, Çin gibi medeniyetler ile ilgili üniversitelerde dersler verilmediği hatta bu konuları çalışacak nitelikte akademisyen olmadığı üzerinde durulmaktadır.³ Bunlara ülkemizin normalde Afrika’ya denizden açılan kapısı olması gereken Eski Mısır’ı da ekleyebiliriz; çünkü ülkemizde Eski Mısır çalışan ve hiyeroglif yazısını bilen akademisyen eksikliği söz konusudur. Genel olarak yapılan bu çalışmaların içeriğine baktığımızda aslında var olan sorunların değişmediği ancak çözüm için herhangi bir adım da atılmadığı görülmektedir.

Yapılan bütün bu çalışmalarda da gösterildiği üzere Atatürk döneminden başlayarak 1950’li yıllara gelene kadarki süreçte İstanbul Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi başta olmak üzere iki merkezde Eski Batı Tarihi çalışmalarının gelişme gösterdiği ortaya çıkmaktadır. II. Dünya Savaşı öncesi ve sırasında ülkemize gelen yabancı bilim adamları bu üniversitelerde yeni kürsüler ve bölümler kurulmasına ve bilim dalının gelişmesine öncülük etmişlerdir. Ayrıca Türk Tarih Kurumu’nun maddi desteğiyle yurt dışına gönderilen Türk öğrenciler de eğitimlerini tamamladıktan sonra ülkeye dönerek Türkiye’de Eskiçağ anabilim dalının gelişmesine katkıda bulunmuşlar ve bu insanlar ilerleyen yıllarda Türkiye’nin çeşitli üniversitelerinde Eskiçağ, Arkeoloji ve Hititoloji bölümlerinin kurucuları olmuşlardır.⁴ Onların çabalarıyla Türkiye’de Eskiçağ Tarihi, Arkeoloji, Antropoloji, Filoloji ve Epigrafi disiplinlerinin temelleri atılmıştır. Hasan Ali Yücel’in Eğitim Bakanlığı yaptığı 1939-1945 yılları arasında Eski Batı Tarihi çalışmalarında ayrı bir atılım dönemi gerçekleşmiştir. Bu dönemde kurulan tercüme heyetleri ile tamamı olmasa da orijinal Eski Yunanca ve Latince eserler Türkçeye tercüme edilmiştir. Kazı çalışmaları desteklenerek öğrenci yetiştirimiyle ilgili nitelikli adımlar atılmıştır. Ancak onun bu çabaları kişisel politikalardan ileri gidememiş ve görev değişiklikleri sonrasında başlattığı çalışmalar devam ettirilmeyerek son bulmuştur. Dolayısıyla Eski Batı Tarihi çalışmalarının gelişimi son yetmiş yılda bir duraklama evresine girmiştir. Bu durum da günümüzde dahi devam eden sorunların önüne geçecek bir çözüm yolu uygulanmadığını göstermektedir. Biran önce bu alanda yapılacak olan çalışmalarla ilgili sürecin yeniden başlatılması, devletin ve ilgili kurumların desteğinin artırılması gerekmektedir.

Bizim bu çalışmayı yapmamızın amacı da Eski Batı Tarihi çalışmalarındaki sorunları gözler önüne sererek çözüm önerileri ortaya koyabilmektir. Çünkü yukarıda belirttiğimiz bu konuyla ilgili modern çalışmaların yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de Eski Batı Tarihi alanında son on yılda üniversitelerde ne gibi çalışmalar yapıldığı, üniversiteler bünyesinde nasıl faaliyetler yürütüldüğü, alanla ilgili yayın organları, yapılan tez çalışmaları ve bütün bu çalışmaların ne kadar yeterli olduğunun araştırılması çalışmamızın ana başlıklarını oluşturmaktadır.

² İplikçioğlu, 1997.

³ Acar, 2017: 91.

⁴ Ünar, 2013: 22,33, 68.

Eski Batı Tarihi Alanında Üniversitelerde Durum Nedir?

Günümüzde Türkiye’de Eski Batı Tarihi çalışmaları, tarih biliminin alt disiplini olarak görülmekte ve üniversite bünyelerinde kendine bu alanda kısıtlı da olsa yer bulabilmektedir. Araştırma kapsamımız için öncelikle Eskiçağ Tarihi anabilim dalında üniversitelerde bulunan kadrolara ve onların yürütmekte olduğu çalışmalara göz atmak gerekmektedir. Türkiye’de bulunan 186 üniversiteden 104’ünde Tarih Bölümü bulunmakta olup bunlardan 85’inde Eskiçağ Tarihi alanında çalışan profesör, doçent, doktor öğretim üyesi, öğretim görevlisi ve araştırma görevlisinden en az biri bulunmaktadır. Üniversiteler bünyesinde 7’si Eski Batı Tarihi çalışan 5’i ise Eski Anadolu yanında Eski Batı Tarihi de çalışan toplamda 28 profesör, 10’u Eski Batı Tarihi çalışan 7’si Eski Anadolu Tarihi yanında Eski Batı Tarihi de çalışan 30 doçent bulunmaktadır. 52 doktor öğretim üyesinin 12’si Eski Batı Tarihi çalışmakta olup 4’ü hem Eski Batı hem de Eski Yakın Doğu ağırlıklı konular çalışırken geriye kalan 34’ü ise Eski Yakın Doğu Tarihi ile ilgili konular çalışmaktadır. Bunlara ilaveten 3 öğretim görevlisi ve 43 araştırma görevlisi bu alanda da çalışmalar yürütmektedir. Eskiçağ çalışmakta olan bu akademisyenlere sayısal oranda bakıldığında profesör ve doçent sayısındaki azlık karşısında doktor öğretim üyesi ve araştırma görevlisi bağlamında alanla ilgili çalışma yapanların sayının artmakta olduğu görülmektedir. Bu durumda Eski Batı Tarihi çalışmaları açısından en azından bir ilerleme olduğunu göstermesi bakımından dikkate alınması gereken bir husus olarak göze çarpmaktadır. Bu gelişmeye rağmen Eskiçağ Tarihi alanında akademisyeni olmayan üniversitelerde Arkeoloji Bölümü öğretim üyelerinden birinin Eskiçağ derslerini veriyor olması, Eskiçağ tarihçiliğinin ülkemizdeki sorunlarından biridir. Daha da enteresan olan şey ise Ankara’da bulunan ve Türkiye’nin büyük üniversitelerinden ikisi olan Orta Doğu Teknik ve Hacettepe Üniversiteleri’nde ve özel üniversiteler bünyesinde Eskiçağ Tarihi alanında akademik personel bulunmayışıdır. Bununla birlikte Türkiye’deki Eskiçağ Tarihi’nde akademik personeli olan üniversitelerde Eskiçağ Tarihi anabilim dallarının açılmış olduğu da görülmektedir. Ancak bu anabilim dalları nitelik açısından sıkıntılıdır ve sayısal anlamda çoğu üç akademisyen kriterini sağlamamaktadır. Küçük bir örnek vermek gerekirse Artvin Çoruh Üniversitesi bünyesinde Eskiçağ Tarihi alanında sadece iki tane araştırma görevlisi olmasına rağmen üniversitenin Eskiçağ Tarihi anabilim dalına sahip olması ilginçtir ancak yine de bu alanda gösterilen bir çabaya işaret etmektedir. Önemli sayıda anabilim dallarında hem Eski Batı ve hem de Eski Yakındoğu disiplinlerinde çalışan öğretim elemanlarının bulunmaması da hem Batı hem de Yakın Doğu etkisi altında bulunan Eski Anadolu Tarihi’yle ilgili birbirini tamamlayan ekip çalışmalarının yapılmasını zora sokmaktadır. Dolayısıyla sayısal anlamda Tarih Bölümü diğer anabilim dallarıyla karşılaştırıldığında genelde Eskiçağ, özelde Eski Batı Tarihi alanında çalışan öğretim elemanı sayısı daha azdır. Eski Yakın Doğu Tarihi çalışanlarla karşılaştırıldığında Eski Batı Tarihi çalışan öğretim elemanlarının sayısının da nispeten daha aşağıda olduğu görülmektedir.

Eski Batı Tarihi bile içerdiği konuların kronolojisi ve kapsamı açısından kendi içinde geniş bir alandır. Birbirini tamamlayan ve takip eden çalışmalar olup olmadığını anlamak için üniversiteler bünyesinde Eski Batı Tarihi

disiplini içinde çalışmalar yapan öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarına da bakmak gerekmektedir. Burada Profesör kadrosunda bulunanlarla ilgili olarak ilk inceleyeceğimiz isim Eski Batı Tarihi ve Filolojisi çalışan Mustafa Hamdi Sayar, alanla ilgili 35 makale kaleme almış olup bunlara ek olarak yazdığı kitaplar,⁵ 45 kitap bölümü ve 9 ansiklopedi maddesi ile alana önemli katkıda bulunmuştur. Hamdi Şahin’in çalışma alanını Eski Batı Tarihi oluşturmakta ve alanla ilgili 36 makalesi bulunmaktadır. Yine ağırlıklı çalışma alanını Bizans ve Avrupa Hun tarihi üzerine yoğunlaştırmış olan Turhan Kaçar’ın alanla ilgili yaptığı kitap çevirilerine⁶ ek olarak 43 makalesi, 3 kitap tanıtımı, 2 makale çevirisi yayınlanmıştır. Murat Arslan’ın alanla ilgili 14 adet makalesi, kitapları ve aslından çeviri eserleri vardır.⁷ Çalışmalarını Eski Batı Tarihi üzerine yoğunlaştıran Mehmet Ali Kaya kitapları⁸ ve kaleme aldığı 25 makalesiyle alana hizmet etmektedir. Eski Yunan, Roma ve Anadolu tarihi çalışan Muzaffer Demir’in 1 kitap,⁹ 25 makale, 6 kitap bölümü ve çok sayıda yayınlanmış konferans ve sempozyum sunumları vardır. Hüseyin Üreten de Eski Batı Tarihi ile ilgili araştırmalar yapmakta olup alanla ilgili 1 kitap ve çeviriler¹⁰ ile 20 makale kaleme almıştır. Ağırlıklı olarak Roma Tarihi çalışmakta olan Efrumiye Ertekin’in alanla ilgili 14 adet makalesi ve kitabı bulunmaktadır.¹¹ Abdurrahman Uzunbaş’ın konuyla ilgili 12 adet makalesi vardır.¹² Yüksek Lisans ve Doktora eğitimini Hititoloji üzerine yapmış olan Ş. Recai Tekoğlu biyografi niteliğinde çeviriler¹³ ve 8 adet Eski Batı Tarihi makalesi ile alana katkı yapmıştır. Bütün çalışmaları Eski Batı Tarihi odaklı

⁵ *Perinthos-Herakleia (Marmara Ereğlisi) und Umgebung: Geschichte, Testimonien, Griechische und Lateinische Inschriften*, Wien 1998; *Die Inschriften von Anazarbos und Umgebung*, (Editör: M. H. Sayar), Bonn 2000; *Hellenismus in der Kilikia Pedias*, Ed. Hoffmann, A. – Sayar M. H. vd., İstanbul 2011.

⁶ Brown, P., *Geç Antikçağ Dünyası*, Çev., İstanbul 2007; *Valesius Seçkileri (Excerpta Valesiana)*, *Anonymous Valesianus*, Çev. ve Yor., İstanbul 2008; *Geç Antikçağ’da Hristiyanlık, Doğu’da İsa Teolojisinin Siyasi ve Entelektüel Tarihi*, İstanbul 2009; Mitchell, S., *Geç Roma İmparatorluğu Tarihi M.S. 284-641*, Çev., Ankara 2016; Kelly, C., *Attila Hunlar ve Roma İmparatorluğu’nun Çöküşü*, Çev., İstanbul 2016; Arslan, M. - Kaçar, T (Editörler), *Byzantion’dan Constantinopolis’e İstanbul Kuşatmaları*, İstanbul 2017.

⁷ *Mithridates VI. Eupator: Roma’nın Büyük Düşmanı*, İstanbul 2002; *Arrianus’un Karadeniz Seyahati, (Arriani Periplus Ponti Euxini)*, Çev. ve Yor., İstanbul 2005; *Antikçağ Anadolu’sunun Savaşçı Kavmi: Galatlar*, İstanbul 2007; *Herakleia Pontike Tarihi (περι Ηρακλείας)*, Çev. ve Not., İstanbul 2007; *İstanbul’un Antikçağ Tarihi Klasik ve Hellenistik Dönemler*, İstanbul 2010; *Prof. Dr. V. Çelgin’in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler*, Editörler: Arslan, M. – Baz, F., İstanbul 2018.

⁸ *Roma’nın Afrikalı İmparatoru Septimius Severus (African Emperor of Rome: Septimius Severus)*, İstanbul 2008; *Ege ve Yunan Tarihi I. Tarih Öncesi Çağlardan Klasik Çağ’a Kadar*, İstanbul 2016; *Anadolu’da Galatlar ve Galatya Tarihi*, İstanbul 2016; *İlkçağ Tarihi ve Uygarlığı*, İstanbul 2018; *Türkiye’nin Eskiçağ Tarihi II. Demir Devri ve Pers Hakimiyeti Dönemi*, İstanbul 2018.

⁹ *Lidyalılar: Mythos’tan Logos’a*, Ankara 2014.

¹⁰ *Hellenistik Dönemde Pergamon Krallığı ve Roma Devleti İle İlişkileri*, İstanbul 1999; *Neşredilmiş kaynaklar Işığında Hellenistik Dönem’de Pergamon Kenti Tanrı ve Kültleri*, İstanbul 2010; *Cicero, Kardeşim Quintus’a Mektuplar*, Çev., İstanbul 2016; *Tralleis: Augustus Neokrati*, İstanbul 2016.

¹¹ *Hellenizm ve Roma Döneminde Batı Anadolu Hellen Kentlerinde Kamu Hizmetleri*, İstanbul 1995.

¹² *Antik Hellenler’de Bedensel Agonlar*, İstanbul 1998; *Antik Roma’da Gladyatör Oyunları*, İstanbul 2005; *Aphrodisias Agonları*, İstanbul 2005; *Gladyatörler: Arenanın Tutsak Savaşçıları*, İstanbul 2010.

¹³ *De Vita Hadriani, Historia Augusta Hadrianus*, Çev., İstanbul 2011; *Lukianos, Satılık Filozoflar Balıkçı veya Ölümler Canlanınca*, Çev., İstanbul 2012.

olmayan Hatice Palaz Erdemir’in alanla ilgili ele aldığı 25 makale, bir çeviri ve bir de kitabı bulunmaktadır.¹⁴ Ağırlıklı olarak Anadolu Arkeolojisi ve Prehistoryası çalışan Özdemir Koçak’ın Konya tarihiyle ilgili kitabının bir kısmı Roma Dönemi’ni kapsamaktadır.¹⁵ Hasan Bahar da Erken Anadolu Tarihi çalışmakla birlikte 1 adet kitap¹⁶ ve “*Tarih Öncesi Dönemden Bizans Dönemine Konya Ulaşımı*” adlı makalesinde kısmen de olsa Eski Batı çalışmıştır. Yoğun olarak Anadolu arkeolojisi ve Bayburt-Gümüşhane yerel tarihi çalışan Süleyman Çiğdem’in de “*Roma Parth İlişkilerinde Elegeia Erzurum ve Çevresi*” başlıklı Eski Batı Tarihi içerikli bir makalesi bulunmaktadır.

Doçent unvanına sahip öğretim elemanları bazında değerlendirme yapmak gerekirse; hem arkeolog hem de Eski Batı Tarihçisi olan Reyhan Körpe, Troas bölgesi çalışmaları ile ilgili 17 kitap bölümü ve 35 makalesi ile alana katkı yapmaktadır. Kevser Taşdöner Özcan 9 tane Eski Batı konulu makale kaleme almıştır. Mehmet Fatih Yavuz’un 2 kitap bölümü ve 2 makalesi, Recep Özman’ın 3 kitap bölümüyle 2 de makalesi bulunmaktadır. Roma Tarihi çalıştığı görülen Erkan İznik’in alanla ilgili 12 makalesi vardır. Ağırlıklı olarak Eski Batı Tarihi çalıştığı görülen Mehmet Kurt alanla ilgili 38 makale kaleme almıştır. Yine hem Arkeolog hem de Eskiçağ Tarihçisi olan Ayşe Gül Akalın Orbay’ın çalışmalarını Eski Batı Tarihi oluşturmakta ve alanla ilgili kazı raporları yanında 8 adet makalesi bulunmaktadır. Nüvizmatik alanında çalışmakta olan Aliye Erol Özdizbay 10 kitap bölümü ve 15 makale yayınlamıştır. Ferit Baz Eski Batı Tarihi epigrafi ağırlıklı çalışmakta olup 40 makalesi vardır. Yine Eski Batı Epigrafisi çalışan H. Sami Öztürk’ün 70 makalesi bulunmaktadır. Yoğun olarak Anadolu ve Urartu Tarihi çalışmakta olan İbrahim Üngör’ün Eski Batı Tarihi alanıyla ilgili 2 adet makalesi bulunmaktadır. Yüzey araştırmaları ve Kafkas bölgesi tarihiyle ilgilenen Akın Bingöl’ün “*Persler İskender’in Rüyası*” başlıklı bir makalesi bulunmaktadır. Aslında Hitit Tarihi çalışmakta olan Fatma Sevinç Erbaş’ın Eski Batı çalışma alanıyla ilgili 2 makalesi ve 1 de kitap bölümü bulunmaktadır. Veli Ünsal, temelde Hitit, Urartu, Anadolu yerel tarihi ve kazı incelemeleri çalışmakta olup alanla ilgili “*The Relations of Hellens And Anatolia’s People In 1st and 2nd Millennium B.C*” başlıklı makalesini yayınlamıştır. Yoğun olarak Phryg çalıştığı görülen Fatih Mehmet Berk Eski Batı Tarihi’yle ilgili 8 makale ve 1 kitap kaleme almıştır.¹⁷ Hülya Boyana’nın alanla ilgili 5 makalesi 2 de makale çevirisi bulunmaktadır. Genel çalışma alanı Anadolu ve Mezopotamya uygarlıkları olan Ercüment Yıldırım’ın Eski Batı Tarihi’yle ilgili 7 makalesi vardır. Ayrıca Yunan Dili ve Edebiyatı üzerine çeviriler yapmakta olan Ayşen Sina’nın 1 kitap, 1 kitap çevirisi,¹⁸ 2 kitap bölümü, 4 makale çevirisi ve 2 makalesi bulunmaktadır.

Eskiçağ Tarihi ile ortak çalışma zeminine sahip olan Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümlerinde yer alan akademisyenler ve çalışma alanlarına ilişkin

¹⁴ Finley, M. I., *Antik Çağ Ekonomisi*, Çev., İstanbul 2007; *Genel Hatlarıyla Roma Tarihi*, İstanbul 2018.

¹⁵ Koçak, Ö. - Bahar, H., *Eski Çağ Konya Araştırmaları 2 (Neolitik Çağ’dan Roma Dönemi Sonuna Kadar)*, İstanbul 2005.

¹⁶ *Roma ve Bizans Tarihi*, İstanbul 2012.

¹⁷ *Iconiumlu Azizler / Saints of Iconium*, İstanbul 2016.

¹⁸ *Homeros, Homerik İlahiler*, Çev., İstanbul 2008; *Atinalı Perikles: Yaşamı ve Dönemi*, Ankara 2011.

mevcut durumu incelemek de araştırma kapsamımız bakımından oldukça önemlidir. Bu bağlamda Türkiye’de İstanbul Üniversitesi, Ankara Üniversitesi, Akdeniz Üniversitesi ve Ege Üniversitesi olmak üzere yalnızca 4 üniversitede ilgili bölümün bulunduğu görülmektedir. Bu alanda çalışan 9 profesör, 8 doçent, 11 doktor öğretim üyesi, 3 öğretim görevlisi, 4 araştırma görevlisi ile 1 de uzman bulunmaktadır. Bu üniversitelerdeki akademisyenlerin çalışmalarını değerlendirmek gerekirse, konumuzla alakalı olarak yakın zamanda kaybettiğimiz Sencer Şahin’in alanla ilgili çalışmaları hususunda bilgi vermek yerinde olacaktır. Kendisi Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri Bölümü Kurucu-Başkanıdır. Sencer Şahin, Eski Yunanca bilgisine sahip olan epigrafi yoğunluklu kitapları¹⁹ ve 150 makalesi ile alandaki çalışmalara önemli katkıda bulunmuştur. Yakın zamanda kaybettiğimiz ve epigrafi alanında önemli çalışmaları olan Hasan Malay’ın araştırmaları ve epigrafi alanındaki kitapları²⁰ da alan açısından oldukça önemlidir. Emekli olmasına rağmen Koç Üniversitesi Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi bünyesinde çalışmalarına devam eden Oğuz Tekin’in nümizmatik ağırlıklı kitapları²¹ ve 78 makalesiyle önemli çalışmalar yapmakta olduğunu söylemek gerekmektedir. Çiğdem Dürüşken alanla ilgili kitaplar,²² çeviri kitaplar²³ ve 44 makale kaleme almıştır. Bedia Demiriş kitaplar,²⁴ çeviri

¹⁹ *Stadiasmus Patarensis Likya Eyaleti Roma Yolları*, İstanbul 2011; *Likya Eyaleti Roma Yolları (Stadiasmus Patarensis - Itinera Romana Provinciae Lyciae)*, İstanbul 2014; *Anısına Yazılar Vir Doctus Anatolicus - Studies In Memory Of S. Şahin*, Editörler: Akdoğu Arca E. N. – Takmer, B. vd., İstanbul 2016.

²⁰ *Epigrafi (Yazıbilim)*, İstanbul 1987; *Batı Anadolu’da Yerel Tanrılar ve Tapım Merkezleri*, İstanbul 1990; *Greek and Latin Inscriptions in the Manisa Museum*, İstanbul 1994; *Çağlar Boyu Kölelik*, İstanbul 2010.

²¹ *Eski Yunan ve Roma Tarihine Giriş*, İstanbul 2008; *Antik Nümizmatik ve Anadolu (Ancient Numismatics and Anatolia)*, İstanbul 1992; *Antik Anadolu Nümizmatik Bibliyografyası*, İstanbul 1993; *Greek and Roman Coins/Grek ve Roma Sikkeleri*, İstanbul 1994; *Antik Nümizmatik ve Anadolu*, İstanbul 2007; Tekin, O. – Türker Tekin, N., *Mülteci Bir Akademisyenin Biyografisi Clemens Emin Bosch (1899 - 1955)*, İstanbul 2007; *Eskiçağ’da İstanbul’da Balık ve Balıkçılık*, İstanbul 2010; Morkholm, O., *Erken Hellenistik Çağ Sikkeleri*, Çev., İstanbul 2010; *Hellen ve Roma Tarihi*, Eskişehir 2011; *Coins, Glass Stamps and Weights in the Collection of Prehistory Department Faculty of Letters Istanbul University / İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Prehistorya Anabilim Dalı Sikke, Sence ve Ağırlık Koleksiyonu*, İstanbul 2011; *Konuşan Paralar, Tarih Boyunca Anadolu Kentleri ve Sikkeleri*, İstanbul 2012; Howgego, C., *Sikkelerin Işığında Eskiçağ Tarihi*, Çev., İstanbul 2013; *Ege Dünyasında Terazi Ağırlıkları Klasik ve Hellenistik Dönemler*, İstanbul 2015.

²² *Antikçağda Psyche Kavramına Genel Bakış I*, İstanbul 1994; *Antikçağ’da Doğan Bir Eğitim Sistemi: Rhetorica Roma’da Rhetorica Eğitimi*, İstanbul 1995; *Eskiçağ’da Spor*, İstanbul 1995; *Antikçağ’da Yaşamın Ve Ölümün Bilinmezine Yolculuk: Roma’nın Gizem Dinleri*, İstanbul 2000; *Roma Dini*, İstanbul 2003; *Stao Mantığı*, İstanbul 2007; *Antikçağ Felsefesi Homeros’tan Augustinus’a Bir Düşünce Serüveni*, İstanbul 2014.

²³ *Cicero, Dostluk Üzerine*, Çev., İstanbul 1994; *Cicero, Şair Archias Savunması*, Çev.: Dürüşken, Ç. - Demiriş, B., İstanbul 1997; *Seneca, Tanrısal Öngörü*, Çev., İstanbul 1997; *Genç Plinius’un Anadolu Mektupları (Plinius, Epistulae, 10. Kitap)*, Çev.: Dürüşken, Ç. – Özbayoğlu, E., İstanbul 2001; *Latince Deyişler ya da Yaşamın Renkleri*, Çev., İstanbul 2004; *Seneca, Phaedra*, Çev., İstanbul 2007; *Campanella, Güneş Ülkesi*, Çev., İstanbul 2008; *Francis Bacon, Yeni Atlantis*, Çev., İstanbul 2008; *Seneca, Troialı Kadınlar*, Çev., İstanbul 2009; *Ovidius, Aşk Sanatı*, Çev., İstanbul 2010; *Alova E., Catullus. Bütün Şiirleri (Veronalı Catullus’un Kitabı)*, Çev., İstanbul 2011; *Descartes. Duygular ya da Ruh Halleri*, Çev., İstanbul 2015; *Latince Güzel Sözler Antolojisi*, Çev., İstanbul 2015; *Descartes. Passiones Sive Affectus Animae: Duygular ya da Ruh Halleri, Veritas*, Çev., İstanbul 2015; *Tommaso Descartes, Yöntem Üzerine Konuşmalar*, Çev., İstanbul 2015; *René Descartes, Metafizik Üzerine Düşünceler (Meditasyonlar)*, Çev., İstanbul 2015; *Vitruvius. Mimarlık Üzerine*, Çev., İstanbul 2017;

kitaplar,²⁵ 5 kitap bölümü ve 30 makale yazmıştır. Güler Çelgin’in kitapları ve eser çevirileri²⁶ yanında 14 makalesi vardır. Bülent İplikçioğlu’nun kitapları²⁷ ve alanla ilgili Eski Yunanca ağırlıklı çalışmaları bulunmaktadır. Mustafa Adak alanla ilgili 48 makale, 14 kitap bölümü kaleme almıştır. N. Eda Akyürek Şahin’in editörlerinden biri olduğu kitapları,²⁸ 10 kitap bölümü ve 32 makalesi bulunmaktadır. Cumhuriyet Tanrıver Eski Yunanca ağırlıklı olarak İzmir ve çevresindeki kazılarla ilgili çalışmalar yapmakta olup alanla ilgili kitaplar,²⁹ 3 kitap bölümü ve 20 makale kaleme almıştır. F. Gül Özaktürk’ün kitapları³⁰ ve 13 adet makalesi vardır. Ümit Fafo Telatar’ın çeviri kitapları³¹ ve 17 makalesi bulunmaktadır.

Doçent kadrosunda bulunan öğretim elemanlarının çalışma alanına baktığımızda; Ebru Nuriye Akdoğu Arca’nın 10 kitap bölümü,³² 12 makalesi bulunmaktadır. Fatih Onur’un 12 kitap bölümü, 22 makalesi vardır. Nuray Gökalp Özdil, 7 kitap bölümü ve Sencer Şahin anısına çıkarılan ve

Apuleius. Başkalaşimler: Altın Eşek, Çev., İstanbul 2017; *Cicero, De Senectute: Yaşlılık Üzerine*, Çev.: Dürüşken, Ç., İstanbul 2018; *Cicero, Yaşlılık Üzerine*, Çev., İstanbul 2018; *Publius Ovidius Naso (Ovide), Aşk Sanatı*, Çev., İstanbul 2018.

²⁴ *Latince Füller*, İstanbul 2014; *Latince Fül Çekimleri*, İstanbul 2008; *Roma’nın Yurtsever Tarihçisi Titus Livius*, İstanbul 1998; *Eskiçağ’da Yazı Araç ve Gereçleri*, İstanbul 1995; *Tacitus: Annales’te Beliren Tarihçiliği ve Hümanizmi*, İstanbul 2002; *Roma Yazınında Tarih Yazıcılığı (Başlangıçtan İ.S. 5. Yüzyıla)*, İstanbul 2006.

²⁵ *Publius Syrus, Düşünceler*, Çev., İstanbul 1997; *Cicero, M. Tullius, Şair Archias Savunması*, Çev.: Demiriş, B. – Dürüşken, Ç., İstanbul 1997; *Seneca, Lucius Annaeus, Ruh Dinginliği Üzerine*, Çev., İstanbul 1999; *Suetonius Tranquillus, Gaius, Gramerciler ve Retorik Ustaları Üzerine (De Grammaticis Et Rhetoribus) Şairler Üzerine (De Poetis)*, Çev., İstanbul 2006.

²⁶ *Eski Yunan Dininde ve Mitolojisinde Artemis*, İstanbul 1986; *Örneklerle Hellenistik Çağ Şiiri*, İstanbul 2000; *Eski Yunan Edebiyatı*, İstanbul 1990; *Eski Yunanca – Türkçe Sözlük*, İstanbul 2011.

²⁷ Çelgin, G. – Çelgin, A. V. vd., *Epigraphische Forschungen In Termessos Und Seinem Territorium I*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien, 1992; Çelgin, G. – Çelgin, A. V. vd., *Neue Inschriften Aus Nord-Lykien I*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 1992; İplikçioğlu, B. – Çelgin, A. V., *Epigraphische Forschungen In Termessos Und Seinem Territorium I*, Österreichische Akademie der Wissenschaften., Wien 1991; *Ephesus Yazıtları Işığında İmparator Diocletianus’a Kadar Roma Şovalye Sınıfı ve Asia Eyaletindeki Resmi Görevlileri*, Ankara 1993; *Epigraphische Forschungen In Termessos Und Seinem Territorium I*, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Wien 1994; *Eski Batı Tarihi I*, Ankara 1997; *Hellen ve Roma Tarihinin Anahatları*, İstanbul 2007.

²⁸ *Eskiçağ Yazıları 1*, (Editörler: Akyürek Şahin, N. E. – Takmer, B. vd.), İstanbul 2012; *Eskiçağ Yazıları 2*, (Editörler: Akyürek Şahin, N.E.- B. Takmer, B.- Onur, F.), İstanbul 2012; *Eskiçağ Yazıları 3*, (Editörler: Akyürek Şahin, N.E.- B. Takmer, B.- Onur, F.), İstanbul 2012; *Eskiçağ Yazıları 4*, (Editörler: Akyürek Şahin, N. E. - Takmer, B., vd.), İstanbul 2013; *Eskiçağ Yazıları 5*, (Editörler: Akyürek Şahin, N.E.- B. Takmer, B.- Onur, F.), İstanbul 2013.

²⁹ *Mysia’dan Yeni Epigrafik Buluntular*, İzmir 2013; Bagnall R. S. - Casagrande Kim R. - Ersoy A. - Tanrıver C., *Graffiti from the Basilica in the Agora of Smyrna*, New York 2016.

³⁰ Özaktürk, F. G., *Marcus Tullius Cicero ve Philippicae Söylevleri I*, Ankara 1998; *Petronius, Satiricon*, Çev., Ankara 2001.

³¹ *Cicero, De Imperio Pompei (Pompeius’un yetkisi Hakkında)*, Çev., İstanbul 2003; *Cicero, De Provinciis Consularibus (Konsüllük Eyaletleri Hakkında)*, Çev., İstanbul 2004; *Cicero, Tanrıların Doğası*, Çev.: Özaktürk, F. G. – Telatar, Ü. F., Ankara 2006; *Cicero, De Natura Deorum (Tanrıların Doğası)*, Çev.: Özaktürk, F. G. – Talatar, Ü. F., Ankara 2007; *Gaius Suetonius Tranquillus, On iki Caesar’ın Yaşamı*, Çev.: Özaktürk, F. G. – Telatar, Ü. F., Ankara 2008; *Suetonius, De Viris Illustribus (Ünlü Kişiler)*, Çev., Ankara 2013; *Suetonius, On iki Caesar’ın Yaşamı*, Çev.: Telatar, Ü. F. – Özaktürk, F. G., Ankara 2008.

³² *Marcus Tullius Cicero, Murena Savunması*, Çev.: Akdoğu Arca, E. N. – Oktan M., İstanbul 2015.

editörlerinden biri olduğu kitap³³ ile 12 makale kaleme almıştır. Nihal Tüner Önen’in 6 kitap bölümü 24 makalesi vardır. Ayşe Sönmez’in bir adet çeviri kitabı³⁴ ve 2 de makalesi bulunmaktadır. Fatma Çiğdem Menzilioğlu kitaplar ve çeviri eserler³⁵ yanı sıra 2 kitap bölümü ve 15 makale yazmıştır. Erman Gören kitaplar ve orijinal dilden çeviriler³⁶ yanı sıra 8 kitap bölümü ve 9 makale yazmıştır. Burak Takmer’in kitapları,³⁷ 8 kitap bölümü ve 17 makalesi bulunmaktadır. Pınar Özlem Aytaçlar ise kitaplar³⁸ ve 8 makale yazmıştır.

Eskiçağ dilleri ve kültürleri bölümlerindeki bu akademisyenlerin genelde çeviri eserler yayınladıkları, filoloji ve epigrafi ağırlıklı teknik çalışmalar yaptıkları görülmektedir. Konu alanı Eski Batı Tarihi’yle her ne kadar bağlantılı olsa da bu alandaki teknik çalışmalar Eski Batı Tarihi araştırmalarına sadece delil anlamında zemin hazırlamanın ötesine gidememektedir. Genelde ellerinde fotoğraflar veren epigrafik malzemeyi tanımlamakta ancak bunları siyasi, sosyo-ekonomik ve kültürel boyutlarıyla tarihi bir içerikte değerlendirmede zorlanmaktadırlar. Oysaki Eskiçağ Tarihçileri eğer varsa, analiz ettiği olaylarla ilgili her türlü edebi, epigrafik, nümizmatik ve arkeolojik delili kullanmak ve yorumlamak zorundadır. Buna rağmen ilgili bölümde görev yapan öğretim elemanlarının sağladığı epigrafik deliller Eski Batı tarihçileri açısından çok önemlidir, ancak yetersizdir. Ülkemizde Eski Yunan ve Roma kentlerinden Eski Yunanca ve Latince yazıtların tamamının Türkçe’ye de çevrildiği külliyatların yayınlanması için bu alanda yapılan projelerin desteklenmesi gerekmektedir.

Sonuçta, son zamanlarda gelişme göstermesine rağmen üniversitelerimizde Eski Batı Tarihi disiplininde görev yapan akademisyenlerin sayısı diğer anabilim dallarıyla karşılaştırıldığında oldukça azdır. Bu sebeple ilgili alandaki boşluk Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri ile Arkeoloji bölümünden öğretim elemanlarıyla giderilmeye çalışılmaktadır. Ancak bu bölümlerdeki öğretim elemanlarının çalışmaları teknik niteliktedir ve derinlemesine tarihi analizler içermemektedir. Eski Batı Tarihi disiplinindeki öğretim elemanlarının

³³ *Vir doctus Anatolicus. Studies in memory of S. Şahin*, Editörler: Takmer, B. – Akdoğu Arca E. N.- Gökalp, N., İstanbul 2015.

³⁴ *Seneca: Annem Helvia’ya Teselli*, Çev.: Sönmez, A. – Kayapınar, R., Ankara 2014.

³⁵ *Historia Augusta - Filozof İmparator Marcus Aurelius Antoninus*, Çev., İstanbul 2002; *Eutropius, Roma Tarihinin Özeti*, Çev., İstanbul 2007; *Seneca’nın Medea ve Phaedra Tragedyalarında Tutkuların Gizemli Çatışması*, İstanbul 2011; *Cicero, Tanrıların Doğası*, Çev., İstanbul 2012; *Cicero, Tusculum Tartışmaları I - Ölümü Küçümseme*, Çev., Ankara 2016.

³⁶ *Platon, Sokrates’in Savunması (Felsefe Dizisi 39)*, Çev., İstanbul 2001; *Pindaros, Bütün Zafer Şarkıları*, Çev., İstanbul 2015; *Platon, Apologia Sökratos / Sokrates’in Savunması*, Çev., İstanbul 2015; *Arkaik Yunan’da Adlandırma ve Hakikat*, İstanbul 2015; *Herakleitos: Fragmanlar, Testimonia-Fragmenta-Imitationes*, Editör, İstanbul 2016; *Kratylos’a Yorumlar: Physis-Nomos Karşıtlığı Bağlamında Filolojik ve Yorumbilimsel Bir İnceleme 2*, İstanbul 2016; *Platon: Kratylos. Giriş, Metin, Çeviri ve Dizinler 1*, Çev., İstanbul 2016; *Proklos, Adlandırmanın Ontoteolojisi. Platon’un “Kratylos”una Yorum*, Çev., İstanbul 2016; *Aristophanes: Ploutos (Servet)*, Çev., İstanbul 2018; *Homerosçu İlahiler’den Pindaros’a Arkaik Yunan Şiiri Antolojisi*, İstanbul 2018.

³⁷ Takmer, B. – Tüner Önen, N., *Via Sebaste: Anadolu’nun En İyi Korunmuş Roma Yolu’nun Varsak’tan Geçen Güzergahı*, Antalya 2007; Göktürk R. S. - Kaynakçı Elinç, Z. vd., *Antalya Geofitleri*, Antalya 2009; *Pseudo-Aristoteles. Oikonomika: Antik Dönem’de Ekonomi Kavramı Üzerine I (Genel Değerlendirme)*, İstanbul 2016.

³⁸ Aytaçlar, P. Ö., *Yazıtlar ve Antik Kaynaklar Işığında Batı Anadolu’da Entellektüeller*, İstanbul 2006; *Confessiones, Antik Çağda Günah, İtiraf, Kefaret*, İstanbul 2012.

uzmanlaşma alanlarına baktığımızda da bir dağınıklığın olduğu gözler önüne serilmektedir. Çalışılan konular dağınık ve birbirinden kopuktur. Avrupa ülkelerinde olduğu gibi birbirini takip edip eleştirerek, tez-anti tez şeklinde sürekli olarak kendisini güncelleyen bir yaklaşım bulunmamaktadır. Bu aslında ülkemizde Tarih bölümlerinin genel müfredat anlayışının bir yansımasıdır. Zaten orta öğretim ve lise aşamasında Eski Batı Tarihi alanında yeterli bilgi almayan öğrencilerimiz zayıf bir altyapı ile üniversitelere gelmekte ve burada da belli anabilim dalında kaynak dillerini de öğrenerek yeterince uzmanlaşmamaktadırlar. Eğer üniversitelerde Avrupa ülkelerinde olduğu gibi Eskiçağ Tarihi ve Edebiyatı bölümleri kurulursa, bu uzmanlaşmanın gerek öğrenci bazında gerekse öğretim elemanları bazında önü açılacak, ülkemizde birbirini tamamlayan uluslararası çalışmalara da zenginlik katılacaktır.

Türkiye’de Eski Batı Tarihi Alanında Süreli Yayınlar ve Çalışma Yapan Kurumlar

Eski Batı Tarihi alanında yayın yapan dergilerin çoğunun alanını arkeolojinin oluşturduğu hatta Klasik Filoloji ve Epigrafi alanlarında da dergilerin yer aldığı görülürken, ulusal veya uluslararası alanda doğrudan yayın yapan bir Eski Batı Tarihi alan dergisi olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bununla birlikte günümüzde Eski Batı Tarihi araştırmaları konusunda en iyi atılımların Antalya’da ve Akdeniz Üniversitesi bünyesinde gerçekleştiği görülmektedir. Gerek açılan bölümler ve burada verilen eğitim ile gerekse de bünyesinde oluşturulan araştırma merkezleri ve bu araştırma merkezlerinin yayın organları sayesinde Eskiçağ, Arkeoloji, Filoloji ve Epigrafi alanlarında atılımcı bir program izlenmektedir.

Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi (MJH) Akdeniz Üniversitesi’nin Edebiyat Fakültesi tarafından çıkarılmakta olup, Eski Batı Tarihi araştırmalarının da bünyesinde yer aldığı hakemli bir süreli yayın organıdır. Yine Akdeniz Üniversitesi bünyesinde 2011 yılından bu yana çıkarılan *Phaselis* yayın organı, Phaselis antik kenti özelinde Akdeniz havzasını ve Anadolu coğrafyasını içeren makaleler yayınlamaktadır. E-dergi formatında olan yayın *ERIH PLUS* (European Reference Index for the Humanities), Index Copernicus indekslerince taranmaktadır. Ayrıca dergi asıl amacını, UNESCO dünya kültür mirası aday listesinde yer alan Phaselis’i asil listeye dâhil ederek gelecek kuşaklara en az zarar görerek ulaşmasına katkıda bulunmak olarak açıklamaktadır. Bu da Türkiye açısından dikkate alınması gereken ve belki de diğer kültürel miras alanlarımız içinde aynı çalışmanın hızla yapılması gerekliliğini gösteren bir veri olması açısından oldukça önemlidir.

Akdeniz Üniversitesi bünyesinde yer alan Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü, tarih, arkeoloji, epigrafi, nümizmatik, sosyoloji, sosyal antropoloji, edebiyat, halk bilimi ve mimarlığa değin geniş bir akademik ağdan yararlanarak Akdeniz’i bir bütün olarak ve karşılaştırmalı bir biçimde araştırma çabasına hizmet etmek için kurulmuştur. Enstitü, Akdeniz Uygarlıklarının maddi ve manevi kültür ürünlerinin tümünü görev alanı içinde ele almayı, bunlarla ilgili ulusal ve uluslararası arşiv belgelerini toplamayı, yazılı ve sözlü tanıklıklar ile her türlü görsel/işitsel bilgiyi derlemeyi ve söz konusu malzemelerden elde edilen bilimsel verilerin araştırma, yayın, eğitim-

öğretim, sergiler ve internet aracılığıyla tanıtılmasını sağlamayı amaç edinmektedir. 2013 yılından bu yana yayında olan ve Akdeniz Uygarlıkları Araştırma Enstitüsü tarafından hazırlanan *Cedrus* dergisi Türkiye tarihsel coğrafyası perspektifi içinde tarihin diğer alanları yanı sıra Eski Batı Tarihi makaleleri de yayınlamaktadır. Dergi, TÜBİTAK/ULAKBİM Sosyal Bilimler Veri Tabanları, EBSCOhost, Index Copernicus International ve ASOS (Akademia Sosyal Bilimler İndeksi) tarafından taranmaktadır.

1996 yılında Vehbi Koç Vakfı bünyesinde kurulmuş olup 2016 yılı başından itibaren Koç Üniversitesi bünyesinde Suna-İnan Kıraç Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezi olarak Antalya’da yeniden yapılanan AKMED Araştırma Merkezine ait bir yayın organı olan ve SSCI indeksine giren *Adalya* dergisi ayrıca A&HCI (*Arts & Humanities Citation Index*) ve CC/A&H (*Current Contents/Arts & Humanities*) tarafından taranmaktadır. 1996 yılından bu yana aralıksız olarak yayınlanan dergi ağırlıklı olarak Anadolu Akdeniz’i ve Akdeniz dünyasının kültürlerine ilişkin kapsamlı yayınlar yapmakta ve dergide Eski Batı Tarihi makaleleri de kendine yer bulabilmektedir. *Anadolu Akdeniz’i Arkeoloji Haberleri* (ANMED) de Akdeniz Medeniyetleri Araştırma Merkezinin yıllık süreli yayınlarından biridir. Dergi 2005’ten bu yana Türkçe ve İngilizce olarak yayınlanmaktadır. Anadolu Akdeniz’inde bilim heyetleri tarafından yürütülen kazılar, yüzey araştırmaları, koruma-onarım projeleri ve diğer arkeolojik çalışmaların ön haber nitelikli yıllık raporları ANMED’in kapsamını oluşturur.

1998 yılında yayın hayatına başlayan ve Mersin Üniversitesi Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi (KAAM) süreli yayını olan ve SSCI indeksinde bulunan *Olba* dergisi de bölgede elde edilen arkeolojik, nümizmatik, filolojik verilere ve Eskiçağ araştırmalarına dergide yer vermektedir. Ayrıca dergi 15 Aralık 2008 tarihinden itibaren *Arts & Humanities Citation Index*’de taranmaya başlanmıştır. Aynı zamanda *Olba* dergisi 2008 yılından bu yana Ebsco’da, 2006 yılından bu yana da Tübitak-Ulakbim Sosyal Bilimler Veri Tabanı’nda taranmaktadır. Dergi 2010 yılından bu yana Proquest tarafından da taranmaya başlanmıştır.

Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi tarafından yayınlanan *Archivum Anatolium* isimli dergi 1995 yılından bu yana Eskiçağ dilleri ve kültürleri (Hititoloji, Latin Dili ve Edebiyatı, Sümeroloji ile Yunan Dili ve Edebiyatı) sahaları üzerine özgün, bilimsel yayın yapmak amacıyla çıkarılan uluslararası, bilimsel ve hakemli bir dergidir. *Anadolu Araştırmaları* dergisi ise kesintiler olmakla birlikte 1955’den bu yana İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi tarafından yayınlanan bilimsel amaçlı, hakemli bir dergidir. Ayrıca yılda bir kez yayınlanan bu dergi prehistorik çağlardan geç antik çağa uzanan süreçte Anadolu ve ilişkili bölgeleri inceleyen Eskiçağ Tarihi, Arkeoloji, Sanat Tarihi, Mimarlık Tarihi, Antropoloji, Epigrafi, Nümizmatik, Tarihi Coğrafya ve Arkeometri çalışmalarını kapsamaktadır.

Amisos dergisi, 2016 yılından beri Ondokuz Mayıs Üniversitesi Arkeoloji Bölümü tarafından, yılda iki kez yayınlanan ve tüm konferanslarda sunulan tebliğlerin metinlerini, bilimsel yenilik getiren özgün makalelerini ve kitap eleştirilerini içeren internet üzerinden yayınlanan uluslararası, hakemli bir dergidir. Dergi Anadolu Arkeolojisi ve Eskiçağını konu edinen makaleleri

yayınlanmaktadır. Bu dergilerin yanı sıra üniversiteler bünyesinde yayınlanmakta olan Sosyal Bilimler Enstitüsü dergileri de içeriklerinde Eski Batı Tarihi ile ilgili makalelere yer vermektedir. Bu durumda alanla ilgili yapılan çalışmaların dağınık olmasına neden olmaktadır.

Ülkemizde üniversitelerin dışındaki kurumlar da çıkardıkları yayınlarıyla Eski Batı Tarihi çalışmalarına destek vermektedir. Öncelikli olarak Türk Tarih Kurumu (TTK) ve çalışmalarına bakmak gerekmektedir. Türk Tarih Kurumu’nun temelleri 23 Nisan 1930’da toplanan altıncı Türk Ocakları Kurultayında atılır. 28 Nisan günü Türk tarihini araştırarak bir heyetin kurulması kararlaştırılır. 1931’de Türk Ocakları’nın kapatılması ile 15 Nisanda Türk Tarih Tetkik Cemiyeti adı altında yeniden yapılır. 1932 yılından itibaren ise Türk Tarih Kongresi’ni düzenlemeye başlar. TTK kurulduktan sonra yabancı dilde yazılmış eserler Türkçe’ye çevrilmeye başlanır. Eskiden kazılar yabancı arkeologlar tarafından yapılırken TTK’nın maddi desteğiyle yurt dışına gönderilen bilim insanlarının geri dönmesiyle ilk kez Türk bilim insanlarıca kazılar yürütülür. 1937 yılından itibaren TTK’nın yaptığı çalışmaları halka duyurmak için *Belleten* dergisi yayın hayatına girer. Türkiye’de Eski Batı Tarihi de dâhil diğer anabilim dallarındaki bulguların yayınlanmasına öncülük eden ve A&HCI indeksine girmiş bulunan *Belleten*, 1937’den bu yana yayın yapmaktadır. *Belgeler* dergisi ise kurum tarafından 1964’ten beri yılda bir kez olarak Türk tarih arşivindeki belgeleri yayınlamaktadır. 1988’de ilk sayısı yayınlanan Türk Tarih Kurumu’nun başka bir yayın organı olan *Höyük* dergisi de 8. sayısı en son 2015 yılında yayınlanan ve Anadolu’da yürütülen kazılarla ilgili akademik metinlerin yer aldığı yayın organıdır. Kurumun arkeoloji alanında yayın yaptığı *Höyük* Dergisi, 1988 yılında çıkan birinci sayısından sonra, elde olmayan birtakım nedenlerden dolayı yayımlanamamış ve uzun süre okuyucular ile buluşamamıştır. Bu olumsuz durumu ortadan kaldırmak üzere derginin, hakemli olarak ve yılda bir kez yayımlanmak üzere tekrar yayın hayatına başlaması için çalışmalar sürmektedir. Yeniden oluşturulan yayın kurulu ve danışma kurulu ile dergi, kurum tarafından desteklenen arkeolojik kazılarla ilgili sonuçların yanı sıra, önemli arkeolojik keşifler ve Türkiye Arkeolojisiyle ilgili özgün makaleleri arkeoloji dünyasıyla paylaştırmayı ve okuyucularına ulaştırmayı hedeflemektedir.

Anadolu’nun kültürel mirasını korumak ve defincilerin çalışma faaliyetlerinin önüne geçebilmek amacıyla, Bakanlar Kurulunun 23.08.2001 gün ve 2001/2989 sayılı kararı ile *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü* kurulmuştur. Üniversitelere ve müzelere mensup Paleoantropologlar, Prehistoryacılar, Ön Asya Arkeologları, Klasik Arkeologlar, Hititologlar, Sümerologlar, Klasik Filologlar ve Epigraflar, Eskiçağ Tarihçileri, Restoratör ve mimarlardan oluşan üyeleri ile Türkiye’de ilk kez, ulusal bir arkeoloji enstitüsünün bütün işlevlerini üstlenen bir enstitü kurulmuştur. Enstitü kitap yayınlarının yanı sıra *Haberler* ve *Colloquium Anatolicum (Anadolu Sohbetleri)* isimli süreli yayın organlarını da çıkarmaktadır. *Haberler* dergisi Ocak ve Mayıs aylarında yayınlanmakta olup İstanbul Üniversitesi, Klasik Filoloji Kürsüsü’nün düzenlediği toplantıların metinlerini içeren bir dizidir. Tübitak-Ulakbim Sosyal Bilimler Veri Tabanı tarafından taranan *Colloquium Anatolicum (Anadolu Sohbetleri)* adındaki dergi de yılda bir kez (Aralık ayında)

yayınlanan uluslararası bilimsel bir dergidir. Bunun yanında 1998 yılından itibaren hayatına devam eden Türkiye Bilimler Akademisi Arkeoloji Dergisi *Tüba-Ar* 2003 yılından bu yana kültürel mirasın belgelenmesi, tanıtımı ve gelecek nesillere aktarılması konusunda yayımlar yapan uluslararası, hakemli bir dergidir. Dergi Tübitak-Ulakbim Sosyal Bilimler Veri Tabanı ve Avrupa İnsani Bilimler Referans İndeksi (Erih Plus) tarafından taranmaktadır.

Anadolu epigrafisi ile ilgili yayınlanan dergilere de bakmak gerekirse *Epigraphica Anatolica* (EA) Bohn’da yayınlanmaktadır. Derginin hakemleri Türk, editörleri ise Alman bilim insanlarıdır. Bununla birlikte dergi Anadolu Epigrafisi dışında makale kabul etmemektedir. Bu alanda yayın yapan bir diğer dergi ise Hollanda Leiden Üniversitesi bünyesindeki *Supplementum Epigraphicum Graecum*’dur. Üniversite kapsamındaki kalabalık bir ekip tarafından bütün dünyada epigrafi ile ilgili yayınlanmış dergiler toplanmakta ve buradaki makalelerin özetleri yapılarak yıllık olarak çıkarılmaktadır. Epigrafi adına var olan bütün malzemeyi gerek varsa düzeltmeler yapılarak yayınlayan dergi Anadolu’yu da kapsamına alması bakımından Anadolu ve dünya epigrafisi açısından oldukça önemli bir yayın organıdır. İlaveten Leiden Üniversitesi’nde çıkarılan yayın organı ile aynı mantıkta çalışan *L’annee Epigraphique* (AE) de Fransızların dünya epigrafisi üzerine yoğunlaşan yayın organıdır. Görüldüğü üzere her iki dergide yurt dışında yayınlanan ve Anadolu içeriği dolayısıyla epigrafi ve Eski Batı Tarihi alanında önemi büyük olan yayın organlarıdır.

Dünyada epigrafi üzerine yapılan bu yayınların yanı sıra Akdeniz Üniversitesi Eski Yunan Dili ve Edebiyatı Bölümü, filoloji ve edebiyat eğitimi vermekte ve bünyelerinde ağırlıklı olarak epigrafi üzerine çıkarılan yayın organları bulunmaktadır. Bunlardan ilki olan *Philia Uluslararası Eskiçağ Akdeniz’i Araştırmaları Dergisi* yılda bir kez olmak üzere 2015 yılından bu yana yayınlanmaktadır. *Philia* Dergisi, hem genel anlamda bütün Akdeniz Havzası’nın antik dönemini hem de epigrafi, papiroloji, nümismatik, tarihi coğrafya, arkeoloji, prosopografi, sosyal, ekonomik, siyasi, idari, askeri tarih ve din tarihi gibi kapsamlı uzmanlık alanlarını içine alan bir dergidir. Uluslararası hakemli bir dergi olan *Philia*, antik dönem Akdeniz kültürlerinin farklı yönlerine yeni yaklaşımlar sunmak amacıyla akademik etik ilkeleri çerçevesinde uluslararası bir yayın platformu olmayı görev edinmektedir. *Gephyra* ise Akdeniz Üniversitesi, Akdeniz Dillerini ve Kültürlerini Araştırma Merkezi tarafından hazırlanan açık erişimli çevrimiçi bir dergidir. Dergi temel olarak Doğu Akdeniz coğrafyasında epigrafi, nümizmatik, arkeoloji, sanat tarihi, tarihi coğrafya, klasik filoloji sahalarında yayımlar yapmakla birlikte, öncelikli olarak yeni yazılı belgeleri makul bir hızla ve uluslararası düzeyde yayımlamak amacı ile 2004 yılından bu yana yılda iki kez çıkarılmaktadır. Ancak her iki dergide de yayınlanan makalelerin büyük kısmının yabancı araştırmacılar tarafından kaleme alınmış olması bu alanda Türkiye’nin yetişmiş eleman eksikliğini göstermektedir.

Yukarıda ele alınan hakemli dergilerin yanı sıra popüler kültür tarih dergilerinde de Eskiçağla ilgili yazılara yer verilmektedir. Bu yayınlardan ilki olan *Arkeoloji ve Sanat* dergisi 1978 Nisan ayında ilk sayısını çıkarmış olup Türkçe olarak yayınlanan, Arkeoloji, Prehistoria, Eskiçağ Tarihi, Sanat Tarihi, Mimarlık Tarihi, Etnografya, Nümizmatik ve Epigrafya konularında makale,

inceleme ve haber yazılarına yer verir. *Aktüel Arkeoloji* dergisi de 2007 yılında yayın hayatına başlamış olup *Arkeoloji ve Sanat* dergisi ile aynı içeriklere sahip bir yayın organıdır.

Yabancı ülkeler tarafından Türkiye’de kurulan Araştırma enstitülerinin bazılarının çıkardığı dergiler de mevcuttur. Bunlardan ilki daha 1929 yılında İstanbul’da kurulmuş olan *Alman Arkeoloji Enstitüsü* (DAI)’dür. Berlin merkezli olan enstitü Türkiye’de Pergamon, Hattuşa, Miletos, Didyma ve Göbekli Tepe’de bilimsel araştırmalar yürütmektedir. Enstitünün İstanbul’daki Kütüphanesi 56 bin üzerinde kitap mevcudu ve abone olduğu 250 bilim dergisiyle arkeoloji alanında Türkiye’deki en büyük kütüphanedir. Arkeolojik kültür mirasını incelemek için kurulan kurum, bu amaçla akademik kongreler, yüzey araştırmaları, keşif gezileri düzenlemektedir. Alman Arkeoloji Enstitüsü’nün yayın organı olan ve 1933’den bu yana yayınlanan *İstanbul Mitteilungen Archive* dergisi ayrıntılı olarak arkeolojik kazı raporlarını ve Eskiçağ çalışmalarını yayınlamaktadır.

Fransız dış işleri bakanlığına ve CNRS’e bağlı olan *Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü* (IFRE) 1930 yılında Albert Gabriel tarafından *İstanbul Arkeoloji Enstitüsü* adı altında kurulmuş ve daha sonra araştırma alanını genişletmiştir. Türkiye ve Osmanlı İmparatorluğu toprakları üzerinde beşeri ve sosyal bilimler, ayrıca antik dönem bilimleri alanlarında araştırmalara yönelik faaliyetler yürütmektedir. Enstitüye ait dokümantasyon merkezleri, bir kütüphane ve zengin bir harita arşivi bulunmaktadır. Ancak herhangi bir süreli yayın çıkarmamaktadır.

İngiliz Arkeoloji Enstitüsü (BIAA) İngilizler tarafından kurulmuş bir araştırma ve arşivleme enstitüsüdür. 1951’den bu yana yayın yapan enstitünün *Anatolian Studies* adlı süreli yayını, Türkiye ve Karadeniz bölgesinin tarihi, arkeolojisi, sanat tarihi ve sosyal bilimlerini kapsayan yıllık hakemli bir akademik dergidir. Dergideki makalelerin ağırlığını tarih öncesi Hitit, Mezopotamya, Urartu tarih ve arkeolojisi üzerine yazılan makaleler oluşturmakta ve Eski Yunan ve Roma epigrafisini temel alan Eskiçağ Tarihi araştırmaları da önemli yer tutmaktadır.

Türk-Amerikan İlmî Araştırmalar Derneği (ARIT) İstanbul ve Ankara’da şubeleri olan araştırma enstitüsüdür. Amacı Amerikan ve Türk bilim adamlarının Türkiye Sanat Tarihi, Arkeoloji, Antropoloji, Edebiyat, Tarih ve diğer sosyal bilimler alanlarında araştırma yapmalarını teşvik ederek iki ülke arasında kültürel bağları güçlendirmek ve bilim adamlarına mali destek sağlamaktır.

Hollanda Araştırma Enstitüsü (NIT) 1958’de, Hollanda’da Leiden şehrinde bulunan Hollanda Yakınoğu Enstitüsü’ne (NINO) bağlı bir enstitü olarak kurulmuştur. NIT, Anadolu ve Türkiye’nin tarihi, kültür ve toplumlarının incelenmesine adanmış bir araştırma enstitüsüdür. Tarihsel ve arkeolojik araştırmalar yürütür ve Türkiye’deki akademisyenlerin, Hollandalılar ve diğer ülkelerden gelen öğrencilerle birlikte, akademik çalışmalarını teşvik etmeyi ve kolaylaştırmayı amaçlar. *Hollanda Araştırma Enstitüsü*’nün iyi donanımlı kütüphanesi, 15000 kitap ve 9000 cilt dergi ile İstanbul’daki akademik camiaya hizmet vermeyi sürdürmektedir.

Sonuçta üniversitelerin, özel yayınevlerinin, kurumların ve yerli-yabancı enstitülerin çıkardıkları yayınlar içinde sadece *Adalya*, *Belleten* ve *Olba* dergileri uluslararası SSCI ve AHCI indekslerine girmeyi başarmıştır. *Tüba-Ar* dergisi de bir süre bu indeksler tarafından taranmış, ancak daha sonra çıkarılmıştır. Bu derginin yaşadığı benzer sıkıntının yaşanmaması için ilgili dergilerin etki faktörü yüksek makale kalitesini devam ettirmesi gerekmektedir. Eski Batı Tarihi araştırmalarının arkeoloji, epigrafi ve filoloji çalışmaları ile aynı kategoride kendine yer bulmaya çalıştığı da görülmektedir. Dergi bazında örneğin TTK tarafından çıkarılmaya başlayan *Höyük* dergisinin yayınına devam ettirememesinin sebebi ülkemizde alan dergileri üzerinde yoğunlaşma olmaması ve dağınıklıktan kaynaklanmaktadır. Üniversite bünyelerinde çıkarılan Sosyal Bilimler Enstitüsü dergileri de bu dağınıklığı artırmaktadır. *Cedrus* ve *Phaselis* gibi uluslararası indekslere girmeye aday dergiler teşvik edilmeli ve akademisyenler nitelikli çalışmalarını Enstitü dergileri yerine bu dergilere yönlendirmelidir. Böylelikle Eski Batı Tarihi alan indeksine girmeyen farklı dergilerde yayın yapılmasının önüne geçilecektir. Doğrudan Eski Batı Tarihi alanında uluslararası bir dergi çıkarılarak akademisyenlerin bu alanda çıkarılacak bir veya birkaç dergi üzerinde yayınlarını yoğunlaştırması hem birbirini takip etme hem de eleştirel anlamda uluslararası çalışmaların yapılmasına öncülük edecektir. Bu eksiklik, zaten az sayıdaki Türk bilim insanının çalışmalarını yabancı dilde yayınlamasına neden olmakta ve bilimsel terminoloji üretimini engellemektedir.³⁹

Desteklenen Eski Batı Tarihi Projeleri

Son on yılda TÜBİTAK tarafından desteklenen Eski Batı Tarihi projelerine baktığımızda sayının yok denecek kadar az olduğu görülmektedir. Öncelikle TÜBİTAK tarafından son on yılda Eski Batı Tarihi alanında desteklenen projeler ve proje yürütücüleriyle ilgili verilere ulaşmakta zorlandığımızı ve çabalarımıza rağmen gerekli bilgileri tam olarak alamadığımızı belirtmek zorundayız. Ancak TÜBİTAK tr dizinden kelime taraması yapmak suretiyle öğrenebildiğimiz kadarıyla Eski Batı Tarihi ile ilgili 6 proje desteklendiği görülmektedir. Bu projelerden 6’sı da Roma dönemi ile ilgilidir. Bunlar Anadolu’da Roma izleri, mimari yapılarla ilgili çalışmalardan oluşmaktadır. Desteklenen bu projeler ise; “Sinop Balatlar Yapı Topluluğunda Bulunan Roma-Osmanlı Dönemlerine Ait Duvar Resimlerinin Malzeme Karakterizasyonu ve Yapım Tekniklerinin Belirlenmesi”, “Kayseri’de Roma ve Bizans Dönemi Tarihi Yapılarında Kullanılan Harç ve Sıvaların Özellikleri”, “Nikomedia’da Bir Roma Anıtı: Çukurbağ Kurtarma Kazılarında Ortaya Çıkarılan Çokrenkli Rölyef ve Heykellerinin Teknik, İkonografik Analizi ve Dijital Rekonstrüksiyonu”, “Zeugma ‘Dionysos ve Dane Evleri’ Roma Dönemi Konut Alanları”, “Aspendos Kenti ve Chora’sı Işığında Pamphylia’da Arkaik Dönem’den Roma İmparatorluk Devrine Uzanan Kent Oluşumu ve Kültürel Değişim Safhaları Üzerine Araştırmalar”, “Türkiye’de Hellenistik, Roma ve Geç Antik Dönem Konutları: Sagalassos Antik Kentindeki Kent Konağı-Malzeme Kültürüne Tümlüşük Bir Yaklaşım”dır. Bununla birlikte Yakın Doğu Tarihi çalışmaları kapsamında ise 6 proje desteklenmiş olup bunlardan 3’ü Hitit Uygarlığı ile ilgilidir. Bir diğer

³⁹ Şahin, 1995: 211.

desteklenen proje Anadolu’da Pers satraplık sistemiyle ilgilidir ve Neolitik Çağ insanının yapısı üzerine bir proje çalışması daha bulunmaktadır. Son olarak 1 tane de Anadolu-Mısır ilişkileriyle ilgili proje desteklenmiştir. Bunun dışında da Tarih konu başlığı altında taranan 13 projeden hiçbirinin Eski Batı Tarihi ile ilgili olmadığı görülmektedir. Tübitak dışında Türk Tarih Kurumu tarafından doğrudan Eski Batı Tarihi alanında son on yılda desteklenen hemen hemen hiçbir projenin olmadığı, ancak Phaselis antik kenti epigrafisi üzerinde tek bir projenin desteklendiğini görmekteyiz. Maddi imkânları bol olan Türk Tarih Kurumu’nun ayrıca ülkemiz genelinde en çok öğretim üyesi eksikliği bulunan Eskiçağ Tarihi Anabilim Dalı’nda lisansüstü öğrencilerine hemen hemen hiç burs vermemesi de doğru olmayan bir yaklaşımın tezahürüdür. Üniversiteler tarafından Eski Batı Tarihi alanında desteklenen BAP projelerinin de çok yetersiz kaldığı kanaatindeyiz. Sonuçta proje bazında Eski Batı Tarihi alanında desteklenen proje sayısı ülkemizde çok yetersizdir. Ancak ülkemizde çeşitli alan veya disiplinlerde yürütülen projelerle ilgili ortak bir veri tabanının bulunmaması bu konuda net bilgiler sunabilmemizi engellemiştir.

Türkiye’de Son 10 Yılda Eski Batı Tarihi Üzerine Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri

Türkiye’de son on yılda yapılmış olan Doktora tez çalışmalarına baktığımız zaman toplam tarih alanındaki 1021 tez çalışmasının 74’ünün Eskiçağ Tarihi alanına ait olduğu görülmektedir. Yüksek Lisans tezlerinde de durum pek farklı olmayıp toplamda Tarih bölümlerinde yapılan 3820 tezdən 249 tanesi Eskiçağ Tarihi alanına aittir. Yapılan tezlerin konu dağılımlarına baktığımızda bu tezlerin büyük kısmının Anadolu’nun yerel tarihiyle ilgili olduğu görülmektedir. Burada yerel tarihten kastedilen birebir kentler özelinde o kentin antik döneminin araştırılması esasına dayanan tezlerin kaleme alınmış olmasıdır. Buna ek olarak Anadolu Uygarlıklarının siyasi ve kültürel tarihleri de tezlerde tercih edilen konular arasındadır. Tez konularının seçilmelerindeki istatistiksel verilere bakacak olursak, Eskiçağ Tarihi alanında yapılmış olan 75 doktora tezinin 12 tanesi Eski Batı Tarihi ile ilgilidir. Bunlardan 8 tanesi Roma Tarihi ile ilgili iken tezlerden birinin konusunu Etrüskler⁴⁰ oluşturmaktadır. Antik Yunan Tarihi’ne ait Büyük İskender ve faaliyetlerini içeren bir tez yanı sıra 2 de sosyo-kültürel tez⁴¹ bulunmaktadır. Ağırlıklı konu çalışma alanını oluşturan Eski Anadolu Tarihi ile ilgili ise 26 adet tez vardır. Bunlardan 8 tanesi ise Anadolu kentlerinin tarih öncesinden başlanarak Antik Yunan, Roma ve Bizans Dönemi’ne varıncaya değin tarihlerinin anlatılmasını içermektedir. Buna ek olarak Mezopotamya ve Asur Tarihi’ne ait 9, Hitit tarihine ait 13, Urartu Tarihi’ne ait 6, Pers tarihine ait 4 tez vardır. Ayrıca sosyolojik konu içerikli 1, Mısır Tarihi ve Anadolu ile ilişkileri

⁴⁰ Arık, R., *Grek ve Latin Kaynaklarına Göre Etrüskler*, (Gazi Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2015.

⁴¹ Akın, H., *Antikçağ’dan Yeniçağa Delilik Melankoli ve Cinlenme- Avrupa’da Aykırı Olma Halleri Üzerine Tarihsel Bir İnceleme*, (Hacettepe Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2014; Dinç, S., *Hellenistik ve Roma Çağlarında Küçükasya’da Okul Vakıfları*, (Marmara Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2015.

alanında 1, VII. Kleopatra’yı konu alan 1 biyografi çalışması, 1 Hurri Tarihi ve 1 de Kıbrıs Tarihi’ne ait tez yazıldığı görülmektedir.

Eski Batı Tarihi ile ilgili yapılmış tezlere ayrıntılı olarak bakmak gerekirse Roma Tarihi ile ilgili yapılan 7 tezden 5 tanesinin Roma egemenliği döneminde Anadolu’nun yerel tarihine ait olduğu görülmektedir. Hatta bunlardan bir tanesinin içeriğini nümizmatik oluşturmakta olup Oğuz Tekin danışmanlığında İstanbul Üniversitesi’nde hazırlanmıştır.⁴²

Yüksek Lisans tezlerinin konu dağılımı ise daha fazla çeşitlilik göstermektedir. Eski Yunanlılara ve onların kültürlerine yönelik 23 tez yazılmıştır.⁴³ Eski Roma ile ilgili 22 tezin nispeten kültür ağırlıklı olduğu,⁴⁴ Eski Anadolu Tarihi bağlantılı tezlerin sayısının 5 olduğu anlaşılmaktadır.⁴⁵

⁴² Erol Özdizbay, A., *Roma İmparatorluk Dönemi’nde Pontus - Bithynia Eyaletinde Agonlar ve Agonistik Sikkeler*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2011.

⁴³ Camgöz, F., *M.Ö. 2.-M.S. 1. Yüzyıllarda Lykia Tarihi: Roma İle İlişkileri, Eyalet Olama Süreci*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2010; Bengisun, O., *Antik Edebi Kaynaklarda Bityhina (İ.Ö. 333- İ.S. 284)*, (Ege Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2010; Gerçek, S., *Hellenistik Çağ Batı Anadolu Takvimleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2011; Bölük, O., *Hellenistik Dönemde Karia Tarihi (MÖ 334-MÖ 167)*, (MSKÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Muğla 2012; Kılıç Aslan, S., *Ptolemaioslar’ın Küçükasya Politikası*, (Marmara Üniversitesi SBE Tarih Ababilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2012; Sarılar, M., *Küçükasya’daki Seleukos Kolonileri*, Marmara Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi, İstanbul 2012; Benek, M. S., *III. Antiokhos’un Küçükasya Politikası (MÖ 223-187)*, (MSKÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Muğla 2012; Doğan, A., *Atina Vergi Listelerinde Karia Vergi Bölgesi*, (MSKÜ SBE Tarih Anabilim Dalı YL Tezi), Muğla 2013; Güngörmüş, Ö., *Eskiçağ Hellen Orduları, Hellen Dünyasının Geç Klasik Dönemlerinde Askeralma*, (ADU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Aydın, 2014; Güler, T. B., *Kuruluşundan MÖ 404 Yılına Kadar Sparta’nın Peloponnesos Bölgesi’ndeki Üstünlük Çabaları*, (Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara, 2014; H. T. Akdoğan, *Ammianus’un Karadeniz Tasviri*, (KTÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Trabzon 2014; İnan, F., *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Doğu Karadeniz Limanları*, (KTÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Trabzon 2014; Kılıç, M., *Yazıtlar Işığında Pisidia Bölgesi Agonları*, (SDÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Isparta 2015; Ahmet, A., *Antik Yunan Medeniyetinin Oluşması ve Tarihsel Gelişimi*, (KSU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Kahramanmaraş 2016; Yılmazcan, D., *Eski Yunan Toplumunda Kölelik*, (Karatekin Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Çankırı 2017; Bardakçı, K., *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Kilikia Bölgesi İle Lykonias Bölgesi Arasındaki İlişkiler*, (SÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Konya 2017; Gülhan, H., *Antik Yunan Tragedyalarında Yunan Pantheonu ve Dini Ritüeller*, (Karatekin Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Çankırı 2018; Ayçiçek, K., *III. Antiokhos’un Küçükasya Politikası*, (AÜ SEB Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2018; Özer, E., *Ptolemaiosların Küçük Asia ve Ege Politikası (MÖ 305-30)*, (MSKÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Muğla 2019.

⁴⁴ Erzincan, E., *Erken Roma Cumhuriyeti’nin Magistratları (İÖ 509-390)*, (Ege Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2011; Soydan, N., *Roma Tıbbi ve Kadın Hastalıkları*, (Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2012; Kocakuşak, F., *Antik Roma’da Aile Kurumu*, (Uludağ Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Bursa 2011; Cinemre, İ. T., *Constantinus Hanedanı*, (Pamukkale Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Denizli 2012; Delil, N., *Roma- Part Savaşları Işığında Doğu Siyaseti ve Toprak Sınır Mücadeleleri*, (DEU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2018; Arslanbaba, R. H., *Augustus (MÖ 27-MS 14) ve Diocletianus (284-305) Dönemleri İdari, Ekonomik ve Siyasi Reformların İncelenmesi ve İki Dönemin Karşılaştırılması*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2018; Demirtaş, B., *Cicero’nun Kehanet Üzerine Aadlı Eseri*, (MSKÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Muğla 2019.

⁴⁵ Özorhon, D., *Kuruluşundan (MÖ 129) İmparator Diocletianus’a Kadar (MS 284) Asia Eyaleti Tarihine Toplu Bakış*, (Uludağ Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Bursa 2011; Kaya, E., *MÖ I. Yüzyıl ve MS İkinci Yüzyılda Anadolu’daki Operatif Roma Lejyonları*, (SDU SBE

Ağırlıklı konu alanını oluşturan Anadolu yerel tarihi ile ilgili ise 58 tez kaleme alınmış olup bunların 14 tanesinde Anadolu yerel kentlerinin tarih öncesi çağlarından Roma Dönemi’ne kadarki tarihleri ele alınmaktadır. Asur ve Mezopotamya uygarlıkları ile ilgili ise 20 tez çalışması yapılmıştır. Anadolu’daki bilimsel konuların yer aldığı 5, biyografi konulu 4 tez bulunmakta ve bunlardan ikisi batı kökenli olup Caesar⁴⁶ ve Büyük İskender’in⁴⁷ hayatlarının ele alındığı çalışmalardır. Ekonomi konulu 6 tez, Hitit Tarihi ile ilgili 35 ve diğer bir tercih oranı fazla olan Urartularla ilgili 14, Phrygia Tarihi ile ilgili 2 tez hazırlandığı göze çarpmaktadır. Kıbrıs Tarihi ile ilgili 2, Mısır tarihi ile ilgili 3, Perslerle ilgili 6 tez bulunmaktadır. Pers uygarlığı ve genelde doğu batı ya da Mezopotamya Anadolu kıyaslaması şeklinde olan 17 adet karşılaştırmalı tezin yapıldığı görülmekte, bunlardan 5’i doğu batı kültürlerinin kıyaslamasını içermektedir.⁴⁸ Sosyo-kültürel içerikli 17 tez yapılmış olup bunlardan 7 tanesi Eski Batı Tarihi⁴⁹ ile ilgilidir. Buna ek olarak yukarıda değindiğimiz özel çalışma alanlarından ise Mustafa Hamdi Sayar danışmanlığında 2 epigrafik tez,⁵⁰ yine ikisi Mustafa Hamdi Sayar danışmanlığında 4 kült çalışması⁵¹ ve yapılmış olan 8 tezden 5’inin danışmanlığını Oğuz Tekin’in yürüttüğü Nümizmatik içerikli tezler⁵² hazırlanmıştır.

Yayınlanmamış YL Tezi), Isparta 2015; Sever, A., *Anadolu’da Roma Lejyonları: Yollar ve Güzergahlar*, (Adıyaman Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi, Kasım 2017).

⁴⁶ Oluklu, Ü., *Julius Caesar’ın Hayatı, Siyasi ve Askeri Faaliyetleri*, (Gazi Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2014.

⁴⁷ Yılmaz, C. A., *Büyük İskender’in Hayatı ve Faaliyetleri*, (Fırat Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi), Elazığ 2016.

⁴⁸ Uncu, E., *Eski Mezopotamya ve Yunan Dünyasında Din ve Tanrılar*, (Pamukkale Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Denizli 2011; Sungul, G., *Aeneas Efsanesinin Roma ve Troia İlişkilerine Yansıması*, (ÇOMÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Çanakkale 2013; Doğan, C., *Pers-Grek Askeri ve Siyasi Münasebetleri*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2013; Kurşun Cengiz, P., *Yazılı Kaynaklar Işığında Eski Çağ’da Mitler*, (Yıldırım Beyazıt Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2014; Durmuş, A., *Eski Doğu ve Eski Batı Toplumlarında Karşılaştırmalı Kadın Profili (Mezopotamya, Anadolu ve Yunanistan Toplumları)*, (Pamukkale Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Denizli 2014; Karakoç, E., *Pers ve Greklerde Ordu*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2014; Alten, E., *III. Antiokhos’un Hellenistik Krallıklar ve Roma ile Olan İlişkileri*, (Akdeniz Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Antalya 2015; Acı, M., *Doğu Akdeniz Havzası’nda Kahramanlık Mitosları*, (Gazi Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2016.

⁴⁹ Kınacı, M., *Eski Yunan Dünyasında Müziğin Kullanılan Alanları*, (SDU SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Isparta 2012; Payam, A., *Eskiçağ Yunan Literatüründe Kadın: Herodotos Örneği*, (Pamukkale Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Denizli 2014; Karayel, M., *Hellenistik Çağ’dan Roma İmparatorluk Çağı’nın Sonuna Kadar İyonya Bölgesindeki Bayram ve Şölenlerin Yapısal Özellikleri ve Nitelikleri*, (DEU SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2016; Sarıkaya, H., *Herodotos, Xenophon ve Arrianos’un Eserlerinde Barbarlık Bakış Açısı*, (MSKÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Muğla 2017; Mutluay, A., *Arkaik ve Klasik Dönemlerde Ege Dünyası’nda Homoseksüellik*, (MCBU SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Manisa 2018.

⁵⁰ Erten, D. S., *Klikia Bölgesinde Latince ve Latince-Hellence Yazıtlar*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2011.

⁵¹ Önder, S., *Karia’da Zeus Kültü ve Epithetleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2013; Şirvan, B., *Hellen Mitolojisinde Hades Kültü*, (MCBU SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Manisa 2014.

⁵² Aydemir, L., *Roma İmparatorluğu Zafer Sikkeleri (M.Ö. 27- M.S. 235)*, (ÇOMÜ SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Çanakkale 2012; Yacı, A., *Büyük İskender’e Kadar*

Türkiye’de Eski Batı tarih yazımı üzerine tezlere baktığımızda ise Konya Selçuk Üniversitesi’nde Özdemir Koçak danışmanlığında Alifer Çiftçi, 2010 yılında “*Türkiye’de Eskiçağ Tarihçiliği*”, Şükrü Ünar, 2013 yılında “*Atatürk Döneminde (1923-1938) Eski Eser Politikaları ve Türkiye’de Yapılan Kazı Çalışmaları*” ve Gülsün Acar, 2017 yılında “*Avrupa Merkezçiliği Kapsamında Türkiye’de Eskiçağ Tarihçiliğinin Gelişim Süreci*” adlı tez çalışmaları ile alanda yapılan faaliyetleri gözler önüne sermeye çalışmışlardır.

Bu veriler Eskiçağ Tarihi Anabilim dalında yazılan tezlerin neredeyse büyük bir çoğunluğunun konusunu Antik Anadolu tarihi ve coğrafyası, kültürleri ile sosyal kurumlarının oluşturduğunu göstermektedir. Buna ilaveten Hitit ve Urartu kültürü çalışmalarının da diğer alanlara göre daha çok tercih edildiği açıktır. Eski Batı Tarihi araştırmalarının ise daha az tercih edildiği, tercih edildiği durumlarda da Eski Yunan ya da Roma Dönemi’nin genellikle Anadolu ile bağlantılı kısımlarının çalışıldığı görülmektedir.⁵³ Bu bağlamda Roma’nın tarih ve kültürünün anlatıldığı yalnızca 2 adet Doktora tezi bulunurken,⁵⁴ 16 Yüksek Lisans tezinde de birebir Roma tarih ve kültürel yapısının araştırıldığı bilinmektedir. 1 Doktora ve 22 Yüksek Lisans tezinde ise Eski Yunanlıların siyasi ve kültürel tarihlerinin işlendiği görülmektedir.

Eski Batı Tarihi ile ortak çalışma alanına sahip olan Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümlerinde yapılan tezlere baktığımızda, ilgili alanda yapılan Doktora tezlerinden 1’inin Pers, 2’sinin Hitit ve 4’ünün Asur Kültürü ve Tarihi kapsamlı olduğu görülmektedir. Bunun dışında 1 karşılaştırmalı tez⁵⁵ bulunurken 24 tane de Eski Yunan ve Roma kültürü ile tarihini yansıtan tez kaleme alınmıştır. Son on yılda Yüksek Lisans bazında ise 30 adet tez

Thrakia Khersonesos’undaki Kentler ve Sikkeler, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2013; Yanık, E., *Eleia Tarihi ve Sikkeleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2015; Malatya, G. C., *Miletopolis Tarihi ve Sikkeleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2015; Ünlü, G., *Hellenistik ve Roma İmparatorluk Dönemlerinde Knidos Tarihi ve Sikkeleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2016; Tatar, Ö., *İzmir Arkeoloji Müzesinde Bulunan III. Aleksandros ve III. Philippos Dönemine Atfedilen Makedon Kraliyet Bronz Sikkeleri*, (Akdeniz Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), Antalya 2016; Güzel, S., *Syedra Tarihi ve Sikkeleri*, (İstanbul Üniversitesi SBE Tarih Anabilim Dalı Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2018.

⁵³ Ergin, Y. G., *Anadolu’da Roma Hakimiyeti: İsyancı Tepkiler ve Huzursuzluklar, Asia Eyaleti’nin Kuruluşundan (MÖ 129) İustinianus Dönemi’nin Sonuna Kadar (MS 565)*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2009; Öztürk, F. D., *Lykia Bölgesinde Roma Vatandaşlık Hakkı Verme Politikası (Principatus’un Başlangıcından MS 212’ye Kadar)*, (Marmara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2011; Tozan, M., *Roma’nın Anadolu’daki Egemenlik Politikası, Kentler ve Bağımlı Krallıklar (İÖ 133-İÖ 89)*, (Ege Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2012; Turan, O., *Roma Kolonizasyon Politikası Bağlamında Kuzeybatı Anadolu’daki Roma Kolonileri*, (Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2014; Karaeli, C., *Siyasi ve Askeri Açısından Flavius Hanedanı (MS 69-96)*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2018; Doğan, A., *Antik Belgeler Işığında Orontid ve Artaksiad Egemenliği Döneminde Armenia’nın Siyasi Durumu (MÖ VI.-MS I. Yüzyıl)*, (MSKÜ SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Muğla 2019.

⁵⁴ Katar, M., *Hristiyanlığa Kadar Roma’da Din*, (Fırat Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Elazığ 2017; Karakoç, E., *Roma Ordusundaki Yabancı Kökenli Yardımcı Birlikler*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2018.

⁵⁵ Bilgiç Kavak, E., *Doğu Roma İmparatoru İustinianus ve Sasani İmparatoru Hüsvrev Anuşirvan’ın Doğu Akdeniz Politikalarının Karşılaştırılması*, (Akdeniz Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Antalya 2018.

hazırladığı görülmektedir.⁵⁶ Bu tezlerden 6 tanesi Hititlerle ilgiliyken 2 tanesi Sümer, 1 tanesini Asur ve 1 tanesi de Perslerle ilgilidir. Geriye kalan 28 tez ise Eski Yunan ve Roma kültürü ve onların Anadolu’daki izleriyle ilgilidir. Bu alanda yapılan tezler dikkate alındığında Eski Batı Tarihi ağırlıklı çalışmaların daha yoğun olduğu buna karşılık Hitit, Asur, Pers vb. gibi Anadolu ve diğer uygarlıkların çalışma alanının kısıtlı ya da hiç olmadığı göze çarpmaktadır. Bu durumda Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri alanında yetişmiş akademisyen eksikliğini gözler önüne koyan bir veri olarak oldukça önem arz etmektedir.

Konumuz bağlamında son olarak Arkeoloji bölümlerinde yapılan tezleri de taramak gerekirse; Yüksek Lisans düzeyinde yapılmış olan 683 tezdten 336’sı Eski Batı Tarihi⁵⁷ ile ilgili konuları da içermekte olup, geri kalanlar ise Anadolu, Mezopotamya Uygarlıkları ve eski Türklerin kültür varlıklarıyla

⁵⁶ Özcangiller, İ. B., *Seneca’nun de Ira Adlı Eserinde Öfke ve Akıl*, (İstanbul Üniversitesi Yayınlanmamış SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2009; Sarıkaya, S., *Hellenistik Dönem’de Asyia: İonia ve Karia’daki Tapınaklarla Birlikte Kent ve Egemenlik Alanına Tanınan Hiera Kai Asyia*, (Akdeniz Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Antalya 2009; Öztürk, R., *Eskiçağ Tarih Yazarlarının Roma Cumhuriyet Dönemi İç Savaşlarına Bakışı ve İşleyiş Biçimleri*, (Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2009.

⁵⁷ Esirgemez, E. Ç., *Batı Anadolu Yunan Konut Mimarisi ve Sosyo-Kültürel Açından Değerlendirilmesi*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Ankara 2009; Uzunel, Ö., *MÖ 1200-600 Arası Süreçte Doğu Batı Etkileşimi*, (ADU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Aydın 2009; Arslan, S., *Batı Anadolu Yunan Konut Mimarisi ve Sosyo-Kültürel Açından Değerlendirilmesi*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Konya 2009; Yıldırım, U., *Antik Dönemde Kadın ve Süslenme*, (DEU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2009; İldız, E., *Eski Yunan ve Roma’da Bankerlik*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2009; Işık, İ., *Nervan Antoninler Döneminin Dini ve Felsefi Yapısı*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Konya 2009; Martin Ö. S., *Mitolojik Tasvirlerde Tekstil ve Giyim Kuşam*, (DEU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2010; E. Pehlivan, *Doğu Trakya’da Roma Dönemi Yolları*, (Trakya Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Edirne 2010; Zeyrek, A. N., *Eski Roma Uygarlığı’nda Beslenme Kültürü*, (Gaziantep Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Gaziantep 2011; Menteşe, H., *Antik Dönemden Roma Dönemine Önemli Donanma Savaşları*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Konya 2011; Emir, B., *Antik Çağda Kadınların Dinsel Ritüelleri*, (Uludağ Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Bursa 2012; Erdiken, M., *Antik Dünyada Thargelia Festivaleri*, (Anadolu Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Eskişehir 2012; Koldamca Yılmaz, M., *Antik Çağ Biliminde Troas Bölgesi*, (ÇOMÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Çanakkale 2012; Arlı, Y., *Günaybatı Anadolu’da Roma Dönemi Şehirciliği*, (Atatürk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Erzurum 2014; Gülçin, Y., *II. Philippos ve III. Aleksandros Döneminde Makedonya Krallığı*, (ADU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Aydın 2014; Polat, E., *Onbinlerin Dönüşü Yolunda Tarihi Coğrafya ve Arkeoloji*, (Yüzüncü Yıl Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Van 2014; Kaya Birge, D., *Yakındoğu Yaradılış Mitoslarının Yunan Yaradılış Mitoslarına Etkileri*, (Ahi Evran Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Kırşehir 2015; Hardal E., *Antik Yunan’da Demokrasinin Ortaya Çıkışı*, (Kocaeli Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Kocaeli 2016; Alpaslan L., *Roma Dönemi Anadolu’sunda Din*, (DEU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2016; Zeybek, T., *Antik çağda Anadolu’da Sanayi Yapıları*, (DEU SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İzmir 2016; Gürel, C., *Antik Troas Bölgesinde Zeytincilik: Etnoarkeolojik Bir Yaklaşım*, (ÇOMÜ SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Çanakkale 2016; Çağlayan Takımcı, M., *Antik Çağ’da bayramlar ve festivaller (Yunan-Roma)*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Konya 2016; Turan, B., *Antik Çağ’da Kadın Saç: Arkaik ve Klâsik Dönem Heykellerinden Örnekler Işığında Biçimsel Bir Değerlendirme*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2016; Kaya, D., *Roma’nın Anadolu’daki Doğu Sınırı: Karargâhlar, Köprüler ve Yol Ağlarının Arkeolojik Açından İncelenmesi*, (İstanbul Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), İstanbul 2017; Kayıkcı Kamalı E., *Antik Dönemde Kadın ve Müzik*, (Trakya Üniversitesi SBE Yayınlanmamış YL Tezi), Edirne 2018.

ilgilidir. Doktora düzeyinde yapılan 221 tezdten 115’i Eski Batı Tarihi⁵⁸ ile ilgili konuları içermektedir. Eski Batı Tarihi ile ilgili tezlerin dipnotta verdiklerimiz dışındakileri çanak-çömlek, stel, mezar, vazo, sikke, mühür, kandil, cam, mimari, kent lokalizasyonu, kült gibi konularda yapılmış pek çok tez olsa da, bu tezlerde arkeolojik malzemenin teknik olarak tanımlanması ve değerlendirilmesi öne çıkmaktadır. Arkeolojik malzemenin yanında edebi, nümizmatik ve epigrafik delillerin dengeli olarak kullanıldığı ve açıklandığı akademik çalışmalar az sayıdadır. Unutmayalım ki sadece arkeolojik materyaller kullanılarak Eskiçağ Tarihi yazılamaz; çünkü yapılan çalışmalarda arkeolojik malzeme kullanımı ve değerlendirmesi diğer birinci el delillerin teyit edilmesi açısından önemli olsa da genelde şüpheyeye açıktır.

Sonuçta Türkiye’de yukarıda yoğunluklu olarak tercih edildiği görülen alanlar dışındaki özellikle Mısır, Avrasya, Hint, Çin, Aztek, İnka, Maya Uygarlıkları ve Afrika kıtasıyla ilgili tez çalışmalarının neredeyse hiç yapılmadığı hatta bu alanlarda çalışma yaptırabilecek yetişmiş akademisyenlerin de olmadığı anlaşılmaktadır. Eskiçağ Tarihi alanında yaptırılan tez sayısının da diğer Tarih bölümleri anabilim dallarında yaptırılanlarla karşılaştırıldığında az olduğu, Eski Batı Tarihi disiplininde oranın daha da düştüğü görülmektedir. Arkeoloji bölümlerindekileri de katarsak, yaptırılan tezlerin Eski Anadolu, özellikle kent tarihi ağırlıklı olduğu, Eski Yunan ve Roma’nın diğer coğrafi egemenlik alanlarını kapsayan tez sayısının çok düşük olduğu anlaşılmaktadır. Bu alanda tez çalışmalarının yapılmamasındaki en önemli etkenin kaynak dili ve modern dil bilgisi yetersizliğinden kaynaklandığını düşünüyoruz. Türkiye’de Klasik Filoloji (Eski Yunanca ve Latince) eğitimi sadece Akdeniz, İstanbul ve Ankara üniversitelerinde verilmektedir. Diğer üniversitelerde bu imkânın olmayışı da öğrencilerin Eski Batı Tarihi alanında Yüksek Lisans ve Doktora yapmalarını zorlaştırmaktadır. Tarih bölümlerinde seçmeli Latince ve Eski Yunanca derslerinin verilmesi ve bu alanlarda ders verebilecek okutmanlar istihdam edebilmesi bu sorunun çözülmesinde etkili olacaktır.

SONUÇ

Ülkemizin Hititler’den Osmanlıya kadar uzanan tarihi damarlarında Doğu’dan, Batı’dan ve hatta Kuzey veya Güney’den gelmiş olsun çok kültürlülük, çok seslilik vardır. Kendi kimliğimize sahip çıkmak geçmişten

⁵⁸ Temür, A., *Grek Sanatında Karışık Yaratıklar*, (Atatürk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2009; O. Gülbay, *Anadolu’da İmparator Hadrianus Dönemi İmar Faaliyetleri*, (DEÜ SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2009; Yıldırım, Y. S., *Metropolis Buluntuları Işığında Batı Anadolu’daki Hellenistik-Roma Dönemi Mutfak Kültürü*, (DEÜ SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2010; Kılıç M., *Hellenistik ve Roma Dönemlerinde Smyrna’nın Kamu Yapıları*, (DEÜ SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2011; Bilici Altunkayalier, H., *Elagabalus Devri Din ve Sanat İlişkisi*, (DEU SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), İzmir 2013; Şenocak, M. B., *Anadolu’da Roma Lejyonları ve Askeri Birlikleri*, (Selçuk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Konya 2014; Polat, Y., *Teos Hellenistik Dönem Savunma Sistemi*, (Gazi Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2016; Uslu, L., *Antik Yunan’da Kadın Betimlemeleri ve Kadının Statüsü*, (Atatürk Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Erzurum 2018; Buruldağ, E., *Anadolu’nun Romalılaşma Sürecinde Troas Bölgesi Kolonileri*, (Ankara Üniversitesi SBE Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 2017.

günümüze ülkemizde kurulmuş bütün uygarlıkların kent kültürüne sahip çıkmaktan ve bu yönde vicdanımızı harekete geçirmekten geçmektedir. Ülkemiz tarihçiliğinin temelini oluşturması gereken Eskiçağ Tarihi Anabilim dalında öğretim üyesi yetiştirilmesi, üniversitelerdeki programların zenginleştirilmesi, bursların verilmesi ve projelerin desteklenmesi bazında Cumhuriyetimiz kurulduktan sonra 1930 ve 1940’lı yıllarda çok önemli adımlar atılmış, ancak bunun devamı getirilememiştir. Eski Batı Tarihi akademik araştırmaları özellikle Avrupa ülkeleri ile ortak akla dayalı geçmişten gelen kültürel bağları geliştirme ve bunun sonucunda birlikte işbirliğini geliştirme açısından önemlidir. Bu doğrultuda yapılacak her türlü gayret, Avrupa ülkelerinin ülkemizdeki Eski Yunan ve Roma kültür varlıklarının korunma, altyapı ve restorasyon süreçlerine önemli bir maddi katkı sağlamasının önünü açacaktır. Bu doğrultuda üniversitemiz bünyesinde Eskiçağ Tarihi Anabilim dalları ve özellikle Eski Batı disiplinleri alanlarında çalışma yapan akademisyen sayılarının artırılması ve niteliklerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda Edebiyat fakülteleri bünyesinde Eski Yunanca ve Latince kaynak dillerini öğretecek Klasik Filoloji veya Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümlerinin açılması önemlidir. Arkeoloji bölümleri müfredatının da teknik derslerin ötesinde derinlemesine tarihi analiz yöntemlerini öğreten Eskiçağ Tarihi, Metodolojisi ve hatta Mitolojisi dersleriyle zenginleştirilmesi gerekmektedir; böylelikle Eski Batı Tarihi ve Arkeoloji disiplinleri arasındaki ilişki güçlendirilecek ve daha özgün çalışmalar yapılmasının önü açılacaktır. Ülkemizde Eskiçağ tarihçilerine delil sağlayan, Arkeoloji, Epigrafi ve Nüvizmatik disiplinlerine de bu bağlamda büyük iş düşmektedir. Biran önce sağlam bir Türk Arkeoloji Enstitüsü kurulmalıdır. Öte yandan yayın anlamında konuyu incelediğimizde ise Eskiçağ Tarihi ve daha özelde Eski Batı Tarihi alanında ülkemizde yayın yapan bir yayın organı olmadığı, Eskiçağ makalelerin arkeoloji, epigrafi ya da genel tarih alanlarında yayın yapan dergilerde kendisine yer bulmaya çalıştığı görülmektedir. Bu açıdan Türkiye’de Eskiçağ Tarihi alanında yayın yapacak bir veya birden fazla alan dergisine duyulan ihtiyacın ne kadar büyük olduğu ortadadır. Eskiçağ tarihçilerinin yaptıkları yayınların da bu dergilere yönlendirilmesi ve böylelikle birbirini eleştirerek tamamlayan uluslararası yayınlara imza atılmasının önü açılmalıdır. Yapılan tezlerde de konu dağılımları çok parçalı gözükmekte ve Eskiçağ çalışan öğrencilerin kaynak dili bilmeme problemleri nedeniyle sorunlar yaşamalarına ve daha yüzeysel konular çalışmalarına neden olmaktadır. Ayrıca ülkemizde Avrasya, Mısır, Hint, Çin, Aztek, İnka, Maya vb. alanlarda da tez çalışmaları yapılması ve bu alanlarda öğretim elemanları yetiştirilmesi öncelikli olmalıdır.

KAYNAKÇA

- ACAR, G., 2017. *Avrupa Merkezçiliği Kapsamında Türkiye’de Eskiçağ Tarihçiliğinin Gelişim Süreci*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- ÇİFTÇİ, A., 2010. *Türkiye’de Eskiçağ Tarihçiliği*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- İPLİKÇİOĞLU, B., 1997. *Eskibatu Tarihi I*, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- ŞAHİN, S., 1995, “Türkiye Genelinde Eskiçağ Bilimleri ve Eskiçağ Tarihi Temel Bilimleri”, *Arkeoloji Dergisi*, 3, ss. 203 - 214.
- ŞAHİN, S., 2014, “Bir Atama Vesilesiyle Türkiye’de Klasik Filolojinin Dünü, Bugünü ve Geleceği Üzerine Düşünceler”, *Arkeoloji ve Sanat Dergisi*, 145, ss. 19 - 28.
- ÜNAR, Ş., 2013. *Atatürk Döneminde (1923-1938) Eski Eser Politikaları ve Türkiye’de Yapılan Kazı Çalışmaları*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- YILDIRIM, R., 1996, “Atatürk’ten Günümüze Eskiçağ Tarihi ve Arkeoloji Çalışmaları”, *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 2 / 6, ss. 33 - 47.
- YILMAZ, F. – KURUL, E., 2015, “Eskiçağ Bilimlerinin Türkiye’deki Geçmişi ve Geleceği Üzerine Sohbetler I”, *Cedrus*, 3, ss. VII - XXV.
- YILMAZ, F. – KURUL, E., 2016, “Eskiçağ Biliminin Türkiye’de Geçmişi ve Geleceği Üzerine Sohbetler II - Sencer Şahin”, *Cedrus*, 4, ss. VII - VIII.